

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA PRAVOSODJE

**Inšpektorat za varstvo
osebnih podatkov**

1000 Ljubljana, Tivolska 50
Tel: 01/478 52 60, 478 55 30
Fax: 01/ 478 53 44
E-mail: joze.bogataj@gov.si

Številka: 751-02(0106)-15/2003
Datum: 28.03.2003

POROČILO O DELU INŠPEKTORATA ZA VARSTVO OSEBNIH PODATKOV V LETU 2002

UVOD

Poročilo o delu Inšpektorata za varstvo osebnih podatkov v letu 2002 je pripravljeno na podlagi 27b. člena Zakona o varstvu osebnih podatkov (Uradni list RS, št. 59/99, 57/01 in 59/01), v nadaljevanju ZVOP, ki določa, da Inšpektorat za varstvo osebnih podatkov predloži ministrstvu in varuhu človekovih pravic do konca meseca marca tekočega koledarskega leta poročilo o svojem delu za preteklo koledarsko leto.

Glede na to, da se stanje na področju varstva osebnih podatkov v Republiki Sloveniji z ozirom na prejšnja leta ni kaj dosti spremenilo, smo letos v poročilu nekoliko podrobneje predstavili prijave, pritožbe in druge vloge, ki smo jih v obravnavanem obdobju prejeli zaradi suma kršitve določb ZVOP-a. Ob tem smo skušali sproti predstaviti tudi najpogosteje zastavljena vprašanja oziroma dileme, zaradi katerih se obdelovalci osebnih podatkov ter prizadeti posamezniki vsakodnevno obračajo na inšpektorat ter ob tem hkrati tudi javno predstaviti stališča inšpektorata v zvezi s posameznimi vprašanji. Za takšno predstavitev smo se odločili zaradi dejstva, da se število prijav, vprašanj ter prošenj za podajo mnenj v zvezi z varstvom osebnih podatkov iz leta v leto povečuje, zaradi česar na inšpektoratu sklepamo, da se državljanji vedno bolj zavedajo pomena varstva osebnih podatkov. Poleg tega številna vprašanja ter dileme kažejo tudi na to, da se posameznikom, pa tudi osebam, ki so v posameznih organih in organizacijah odgovorne za obdelavo osebnih podatkov, zdijo nekatere določbe Zakona o varstvu osebnih podatkov premalo razumljive.

Na inšpektoratu upamo, da bo predloženo poročilo poleg predstavitve dela inšpektorata v letu 2002 in opisa najpogosteje ugotovljenih nepravilnosti pojasnilo tudi nekatere dileme v zvezi z varstvom osebnih podatkov ter s tem obdelovalce osebnih podatkov privedlo k izboljšanju stanja na njihovem področju. Izboljšanje varstva osebnih podatkov na posameznih področjih bo posledično vodilo tudi k temeljnemu cilju varstva osebnih podatkov, to je preprečevanju nezakonitih in neupravičenih posegov v zasebnost posameznika zaradi obdelave osebnih podatkov.

1. PRISTOJNOST TER ORGANIZIRANOST INŠPEKTORATA ZA VARSTVO OSEBNIH PODATKOV

1.1. Pristojnosti in dolžnosti Inšpektorata za varstvo osebnih podatkov

Inšpektorat za varstvo osebnih podatkov (v nadaljnjem besedilu: inšpektorat) opravlja nadzor nad izvajanjem določb ZVOP-a in drugih predpisov s področja varstva osebnih podatkov ter zagotavlja enotno uresničevanje ukrepov na tem področju.

Neposredni inšpekcijski nadzor nad izvajanjem predpisov s področja varstva osebnih podatkov zajema:

- nadzor nad zakonitostjo obdelave osebnih podatkov;
- nadzor nad izvajanjem postopkov in ukrepov za zavarovanje osebnih podatkov, določenih v notranjih aktih upravljavcev in uporabnikov osebnih podatkov, ter njihovo ustreznost;
- nadzor nad izvajanjem določb zakona, ki urejajo kataloge podatkov, skupni katalog osebnih podatkov in evidentiranje prenosa podatkov posameznim uporabnikom osebnih podatkov; ter
- nadzor nad izvajanjem določb zakona glede iznosa osebnih podatkov iz države in o njihovem posredovanju tujim uporabnikom.

Poleg opravljanja neposrednega inšpekcijskega nadzora inšpektorat sodeluje z ministrstvi pri pripravi predpisov s področja osebnih podatkov ter sodeluje z drugimi inšpektorati, upravnimi organi in organizacijami, zavodi, združenji in drugimi organizacijami in organi glede vseh vprašanj, ki so pomembna za varstvo osebnih podatkov.

Posebno poglavje predstavlja sodelovanje inšpektorata z Varuhom človekovih pravic, ki je v ZVOP-u še posebej določeno. Varuh človekovih pravic ima po določbah ZVOP-a v razmerju do Inšpektorata za varstvo osebnih podatkov, poleg ostalih, še sledeče pristojnosti:

- spremlja delo inšpektorata in predlaga ukrepe za izvajanje nadzorstva in za varstvo osebnih podatkov;
- lahko predlaga inšpektoratu, da opravi nadzor in sprejme ustrezne ukrepe, vključno z začasno ali dokončno prepovedjo obdelave in uporabe osebnih podatkov, ki se obdelujejo ali uporabljajo v nasprotju z določbami zakona ali drugega predpisa;
- lahko zahteva od inšpektorata, da poroča o ukrepih in odločitvah, ki jih je sprejel na podlagi zakona.

Inšpektorat je po določbah 29d. člena ZVOP-a dolžan v postavljenem roku obvestiti varuha o uresnitvi njegovih predlogov in priporočil ter poročati na njegovo zahtevo. Če inšpektorat predloga varuha ne upošteva, je dolžan pisno obrazložiti svojo odločitev.

Inšpektorat za varstvo osebnih podatkov mora do konca meseca marca tekočega koledarskega leta predložiti Ministrstvu za pravosodje in Varuhu človekovih pravic poročilo o svojem delu za preteklo leto.

Stanje na področju varstva osebnih podatkov in izvrševanje določb zakona spremlja tudi pristojno delovno telo Državnega zbora, to je Odbor za notranjo politiko.

1.2. Pravice in dolžnosti inšpektorja za varstvo osebnih podatkov

Za inšpektorja za varstvo osebnih podatkov se lahko imenuje oseba, ki ima univerzitetno strokovno izobrazbo, najmanj pet let delovnih izkušenj pri delu z osebnimi podatki in strokovni

izpit za inšpektorja.

Do vključno 12.07.2002 je splošne pravice in dolžnosti inšpektorjev določal Zakon o upravi, z dnem 13.07.2002 pa je stopil v veljavo nov Zakon o inšpekcijskem nadzoru (Uradni list RS, št. 56/02). Navedeni zakon podrobno določa splošna načela inšpekcijskega nadzora, organizacijo inšpekcij, pravice in dolžnost inšpektorjev, pooblastila inšpektorjev, postopek inšpekcijskega nadzora, inšpekcijske ukrepe in druga vprašanja, povezana z inšpekcijskim nadzorom.

S sprejetjem novega Zakona o inšpekcijskem nadzorstvu so se precej povečala splošna pooblastila inšpektorjev, kar bo po našem mnenju precej pripomoglo k učinkovitejšemu opravljanju nalog inšpekcijskega nadzora. Hkrati so se s sprejetjem novega zakona razjasnile tudi nekatere dileme, s katerimi smo se inšpektorji srečevali pri opravljanju svojih nalog.

Specifične pravice in dolžnosti inšpektorja za varstvo osebnih podatkov so določene v 27e. členu ZVOP-a, ki določa, da je pri opravljanju inšpekcijskega nadzorstva inšpektor upravičen:

- pregledovati dokumentacijo, ki se nanaša na obdelavo osebnih podatkov ter njihov iznos iz države in posredovanje tujim uporabnikom osebnih podatkov;
- pregledovati vsebino zbirk osebnih podatkov, katalogov podatkov in skupnega kataloga osebnih podatkov;
- pregledovati dokumentacijo in akte, ki urejajo zavarovanje osebnih podatkov;
- pregledovati prostore, v katerih se obdelujejo osebni podatki, računalniško in drugo opremo ter tehnično dokumentacijo;
- preverjati ukrepe in postopke za zavarovanje osebnih podatkov ter njihovo izvajanje ter;
- opravljati druge zadeve, določene z zakonom.

Če inšpektor pri opravljanju inšpekcijskega nadzorstva ugotovi kršitev zakona ali drugega predpisa, ki ureja varstvo osebnih podatkov, ima skladno z 28. členom ZVOP-a pravico takoj:

1. odrediti, da se nepravilnosti ali pomanjkljivosti, ki jih ugotovi, odpravijo na način in v roku, ki ga določi;
2. odrediti prepoved obdelave osebnih podatkov subjektom, ki niso zagotovili ali ne izvajajo ukrepov in postopkov za zavarovanje osebnih podatkov ali, če nezakonito obdelujejo osebne podatke;
3. odrediti prepoved iznosa osebnih podatkov iz države in njihovega posredovanja tujim uporabnikom, če se iznašajo ali posredujejo v nasprotju z določbami zakona.

Zoper odločbo inšpektorja je dovoljena pritožba in sicer v osmih dneh od dneva njene vročitve. Pritožba zoper odločbo po 2. in 3. točki prvega odstavka 28. člena ZVOP-a ne zadrži njene izvršitve. O pritožbi odloči minister za pravosodje v osmih dneh od vložitve. Če inšpektor pri nadzoru ugotovi, da gre za sum storitve kaznivega dejanja ali prekrška, poda kazensko ovadbo oziroma uvede postopek o prekršku.

V primeru, ko inšpektor pri opravljanju inšpekcijskega nadzorstva ugotovi nezakonnosti v zvezi z varstvom osebnih podatkov, seznanjeni o svoji ugotovitvi tudi prizadete, če gre za ugotovitve, ki imajo splošen pomen, pa tudi medije.

Da ne bi prišlo do morebitnih kršitev informacijske zasebnosti posameznikov v zvezi z izvajanjem inšpekcijskega nadzorstva, je v 28c. členu ZVOP-a določeno, da je inšpektor osebne podatke, s katerimi se seznanjeni pri izvajanju inšpekcijskega nadzorstva, dolžan varovati kot uradno tajnost, tudi po prenehanju opravljanja službe inšpektorja. Ta dolžnost velja tudi za vse zaposlene delavce v inšpektoratu.

Inšpektor za varstvo osebnih podatkov v okviru svojih pooblastil samostojno opravlja naloge

inšpekcijskega nadzora. Glavni inšpektor mu lahko odvzame pooblastilo za vodenje že začetega postopka in zadevo dodeli drugemu inšpektorju ali sam prevzame vodenje postopka le v primeru, da je podan izločitveni razlog po Zakonu o splošnem upravnem postopku, ali, ko je uveden disciplinski postopek zoper inšpektorja.

1.3. Organizacija Inšpektorata za varstvo osebnih podatkov

Inšpektorat za varstvo osebnih podatkov deluje kot samostojen organ v sestavi Ministrstva za pravosodje. Takšno organiziranost nam narekujejo določbi 27. člena ZVOP-a ter 8. člena Zakona o inšpekcijskem nadzoru.

Notranjo organizacijo in sistematizacijo delovnih mest določa *Pravilnik o notranji organizaciji in sistematizaciji delovnih mest Inšpektorata za varstvo osebnih podatkov*, ki velja od 13.11.2001.

Inšpektorat za varstvo osebnih podatkov nima notranjih organizacijskih enot ter opravlja predvsem naloge inšpekcijskega nadzora ter druge strokovne naloge, ki mu jih v zvezi z varstvom osebnih podatkov nalaga zakon. Naloge strokovne pomoči na področju upravljanja s kadrovskimi, finančnimi, informacijskimi in drugimi viri za inšpektorat opravlja Ministrstvo za pravosodje.

Po veljavni sistematizaciji je za opravljanje nalog inšpektorata predvidenih 6 delovnih mest, od tega 4 inšpektorji z univerzitetno izobrazbo, 1 strokovni sodelavec z višjo strokovno izobrazbo ter 1 administrativni sodelavec s srednjo izobrazbo.

V letu 2002 smo bili na inšpektoratu 3 zaposleni, od tega 2 inšpektorja ter 1 administrativni sodelavec.

Oba inšpektorja sta v obravnavanem obdobju uspešno opravila strokovni izpit za inšpektorja po novem Pravilniku o opravljanju strokovnega izpita in o preizkusu znanja inšpektorja za varstvo osebnih podatkov (Uradni list RS, št. 101/01).

V skladu s cilji ter finančnim načrtom za leto 2002 je inšpektorat v letu 2002 realiziral nakup osnovnih sredstev, ki so bila potrebna za delovanja na novo ustanovljenega inšpektorata. V tem okviru je bil opravljen nakup službenega vozila za potrebe opravljanja inšpekcijskega nadzora na terenu, nakup in montaža pohištva za opremo 3 pisarniških prostorov ter nakup 2 prenosnih računalnikov za pisarniško in terensko uporabo inšpektorjev.

Ocenjujemo, da so delovni prostori, oprema ter ostali pogoji povsem ustrezni za uspešno delo inšpektorata. Za povečanje učinkovitosti dela inšpektorata in s tem povezanim boljšim doseganjem zastavljenih ciljev bi bilo po našem mnenju potrebno čimprej zaposliti vsaj še enega inšpektorja ter skladno s tem v proračunu povečati tudi višino sredstev, ki so namenjena za plače inšpektorata.

2. DEJAVNOST INŠPEKTORATA ZA VARSTVO OSEBNIH PODATKOV V LETU 2002

2.1. Inšpekcijski nadzor nad izvajanjem določb ZVOP-a

Inšpekcijski nadzor ter zagotavljanje enotnega uresničevanja ukrepov na področju varstva osebnih podatkov je vsekakor najpomembnejša naloga Inšpektorata za varstvo osebnih

podatkov. V okviru neposrednega inšpekcijskega nadzora so se v letu 2002 prvenstveno obravnavale prijave, pritožbe ter druge vloge, ki so jih v zvezi s sumom kršitve določb ZVOP-a na inšpektorat naslovile predvsem fizične pa tudi nekatere pravne osebe.

V letu 2002 je Inšpektorat za varstvo osebnih podatkov obravnaval skupaj 52 prijav, pritožb, sporočil in drugih vlog, ki so jih v zvezi s sumom kršitve določb ZVOP-a na inšpektorat naslovile predvsem fizične pa tudi nekatere pravne osebe.

Kot je bilo pričakovati, se je trend povečevanja števila prijav, pritožb in drugih vlog v zvezi s sumom kršitve določb ZVOP-a nadaljeval tudi v letu 2002. Tako smo v letu 2002 prejeli v reševanje 52 prijav oziroma pritožb, kar je več kot pretekla leta. Takšno povečanje pripisujemo dejstvu, da se posamezniki vse bolj zavedajo svojih pravic v zvezi z varstvom osebnih podatkov, poleg tega pa je glede na to, da v letu 2002 nismo ugotovili povečanja števila kršitev ZVOP-a glede na pretekla leta, povečanje števila prijav po našem mnenju delno tudi posledica nerazumevanja določb ZVOP-a.

Za primerjavo navajamo število prijav, pritožb in pobud, ki so bile zaradi suma kršitev določb ZVOP-a vložene od leta 1996 naprej:

- leto 1996: 25
- leto 1997: 27
- leto 1998: 33
- leto 1999: 26
- leto 2000: 35
- leto 2001: 43
- leto 2002: 52

V obravnavanem obdobju je inšpektorat poleg reševanja prejetih prijav in pritožb obravnaval še 23 drugih zadev inšpekcijskega nadzorstva, v okviru katerih se je opravljal preventivni inšpekcijski nadzor pri obdelovalcih osebnih podatkov na področju pravosodja, zdravstvenega varstva, vzgoje in izobraževanja, bančništva, upravljanja večstanovanjskih zgradb ter delovnih evidenc.

Podatki kažejo, da se je na področju inšpekcijskega nadzora nad izvajanjem določb ZVOP-a v letu 2002 69% zadev pričelo na podlagi prijav, pritožb in pobud posameznikov, v 31% zadev pa je šlo za opravljanje rednega preventivnega inšpekcijskega nadzorstva na področjih, kjer se obdelujejo osebni podatki.

Zaradi ugotovljenih manjših nepravilnosti je bilo izrečenih 31 opozoril za odpravo nepravilnosti na zapisniku, zaradi ugotovljenih večjih nepravilnosti oziroma kršitev ZVOP-a pa je bilo izdanih 7 upravnih odločb, podanih 9 predlogov za uvedbo postopka o prekršku ter 3 kazenske ovadbe.

Na prvostopenjske upravne odločbe je bila v obravnavanem obdobju vložena 1 pritožba, poleg tega pa je bila 1 pritožba vložena tudi zoper sklep o ustavitvi postopka, ki je bil izdan iz razloga, ker je domnevna kršitev že zastarala. Obe pritožbi je drugostopenjski organ zavrnil.

Pri sodnikih za prekrške je bilo v obravnavanem obdobju na prvi stopnji rešen le 1 predlog za uvedbo postopka o prekršku, ki ga je inšpektorat podal že v letu 2000. Poleg tega so sodniki za prekrške v obravnavanem obdobju izdali tudi 4 sklepe o zastaranju prekrškov.

Zaradi ekonomičnosti postopka ter iz razloga, da zadeve pri sodniku za prekrške v veliki večini primerov zastarajo, se je inšpektor v primeru manjših nepravilnosti (le te so bile ugotovljene v večini postopkov) odločil za preventivni ukrep, to je za izrek opozorila na zapisniku. Pravna podlaga za takšen ukrep izhaja iz 33. člena Zakona o inšpekcijskem nadzoru.

Kot manjše nepravilnosti, zaradi katerih je inšpektor izrekel zgolj opozorilo na zapisniku, štejemo tiste nepravilnosti, zaradi katerih ni bilo neposrednega posega v pravice posameznikov oziroma nepravilnosti niso imele za posledico kršitve informacijske zasebnosti posameznika. Takšne, manjše nepravilnosti so npr. pomanjkljivi katalogi podatkov ter pomanjkljive in nejasne pisne privolitve posameznikov.

Izrečena opozorila za odpravo ugotovljenih manjših nepravilnosti so se v praksi izkazala kot zelo učinkovita, saj so vsi obdelovalci osebnih podatkov v določenem roku nepravilnosti vedno odpravili, zaradi česar nadaljnji ukrepi niso bili potrebni.

2.2. Ostale aktivnosti inšpektorata na domačem področju

Na domačem področju je bilo v obravnavanem obdobju evidentiranih 24 zadev, v okviru katerih so se podajala pisna mnenja in pojasnila v zvezi s konkretnimi vprašanji, ki so jih na inšpektorat v zvezi za varstvom osebnih podatkov na posameznih področjih naslavljale razne pravne in fizične osebe.

V okviru prilagajanja slovenske zakonodaje zahtevam Evropske unije je inšpektorat tudi v letu 2002 aktivno sodeloval z ministrstvi in drugimi organi ter organizacijami pri pripravi zakonov in drugih predpisov, ki na posameznih področjih predpisujejo obdelavo osebnih podatkov. Ob tem je kljub dejstvu, da nekateri starejši predpisi na posameznih področjih še vedno pomanjkljivo urejajo področje varstva osebnih podatkov, glede na prejšnja leta tudi na tem področju mogoče opaziti precejšnji napredek, kar velja zlasti na področju državne uprave ter upravnih in notranjih zadev.

Precejšen del aktivnosti inšpektorata je v letu 2002 odpadel na tako imenovano preventivno ukrepanje, kamor spada predvsem:

- vsakodnevno posredovanje pisnih in telefonskih informacij, mnenj, tolmačenj in stališč v zvezi z vprašanji, ki se nanašajo na varstvo osebnih podatkov;
- obveščanje javnosti o stanju na področju varstva osebnih podatkov ter o delu Inšpektorata za varstvo osebnih podatkov;
- sodelovanje ter predavanje na seminarjih, konferencah, posvetih in sestankih, kjer se je obravnavala tudi problematika varstva osebnih podatkov;
- neposredno opozarjanje upravljavcev zbirk osebnih podatkov na neusklajenost posameznih materialnih zakonov in drugih predpisov z določbami ZVOP-a ter nudenje pomoči za odpravo neskladnosti;
- opozarjanje in nudenje pomoči upravljavcem zbirk osebnih podatkov z različnih področij pri ureditvi katalogov podatkov ter pri pripravi ustreznih pisnih privolitev posameznikov za obdelavo osebnih podatkov;
- nudenje pomoči pri določanju organizacijskih in ustreznih logično tehničnih postopkov in ukrepov za zavarovanje osebnih podatkov ter pri pripravi ustreznih notranjih aktov.

V okviru preventivnega ukrepanja opazimo, da se obdelovalci osebnih podatkov zaradi dilem, s katerimi se vsakodnevno srečujejo pri svojem delu z osebnimi podatki ter zaradi bojazni, da

ne bi storili napake oziroma kršili določb ZVOP-a, vse pogosteje sami obračajo na inšpektorat ter prosijo inšpektorja za pojasnila v zvezi s konkretnimi zadevami. Takšna skrb obdelovalcev osebnih podatkov za zakonito obdelavo osebnih podatkov je vsekakor hvale vredna, saj so ravno obdelovalci osebnih podatkov tisti, ki lahko z doslednim upoštevanjem določb ZVOP-a največ prispevajo k učinkovitejšemu varstvu osebnih podatkov v naši državi. Po drugi strani pa stalno naraščanje števila vprašanj in zaprosil, s katerimi se obdelovalci osebnih podatkov vsakodnevno obračajo na inšpektorat, odvzame inšpektorjem precej časa, zaradi česar sta inšpektorja v letu 2002 obravnavala manj zadev neposrednega inšpekcijskega nadzora, kot bi ga lahko, če takšnih vprašanj ne bi bilo tako veliko.

Z namenom, da bi se državljani na pregleden način seznanili s pravno ureditvijo varstva osebnih podatkov v Republiki Sloveniji ter s svojimi pravicami v zvezi s tem, je inšpektorat v sodelovanju z Ministrstvom za pravosodje v letu 2002 pripravil in izdal brošuro "Varstvo osebnih podatkov".

2.3. Aktivnosti inšpektorata na mednarodnem področju

Na mednarodnem področju je inšpektorat aktivno sodeloval pri pripravi skupnih osnov in posameznih dokumentov varstva osebnih podatkov v Evropski uniji, Svetu Evrope in NATU.

Na sestankih projektne skupine (CJ-PD) za varstvo osebnih podatkov pri Svetu Evrope smo obravnavali pregled opravljenih aktivnostih v posameznih državah pa tudi Evropske unije na področju informacijske zasebnosti oziroma varstva osebnih podatkov. Obravnavali smo vsebino za navodila za nadzor obdelave osebnih podatkov s sredstvi za videonadzor in uporabo osebnih podatkov za namene odkrivanja kriminalnih dejanj.

V delovni skupini posvetovalnega odbora Sveta Evrope pogodbenic Konvencije o varstvu osebnih podatkov glede na avtomatsko obdelavo osebnih podatkov št. 108 (TP-D-GR) smo pripravljali dokumente za posvetovalni odbor. Posvetovalni odbor daje predloge za pospešitev ali izboljšanje uporabe konvencije, daje predloge za dopolnitve konvencije, oblikuje mnenje o posameznem predlogu za dopolnitev konvencije, ki mu je poslan v obravnavo in na zahtevo pogodbenice da mnenje o vsakem vprašanju, ki se nanaša na uporabo konvencije.

Dopolnitve omenjene konvencije lahko predlagajo pogodbenice, odbor ministrov Sveta Evrope ali posvetovalni odbor. O vsakem predlogu za dopolnitev, generalni sekretar Sveta Evrope obvesti države članice sveta in vsako državo ki ni članica, ki je pristopila ali pa je bila povabljen, da pristopi h konvenciji Sveta Evrope. Vsaka dopolnitev, ki jo predlaga pogodbenica ali odbor ministrov, je posredovana posvetovalnemu odboru, ki seznaní odbor ministrov s svojim mnenjem o predlagani dopolnitvi.

Odbor ministrov prouči predlagano dopolnitev ali mnenje posvetovalnega odbora in jo lahko odobri. Vsaka dopolnitev, ki jo odobri odbor ministrov, bo poslana v sprejem pogodbenicam. Vsaka odobrena dopolnitev začne veljati trideseti dan od dneva, ko so vse pogodbenice sporočile generalnemu sekretarju, da jo sprejemajo.

Na sejah smo obravnavali zaključke mednarodne konference o varstvu osebnih podatkov in konvencijo o varstvu osebnih podatkov z vidika sklepov mednarodne konference o varstvu osebnih podatkov, ki je potekala v Varšavi ter navodila za posredovanje osebnih podatkov prek meja v države, ki ne zagotavljajo primerne varstva osebnih podatkov z vidika Konvencije Sveta Evrope in direktiva Evropske unije.

Skladno s povabilom Zveznega ministrstva za notranje zadeve Zvezne Republike Nemčije smo sodelovali na sestanku (sodelovale so vse članice Evropske unije) glede uskladitve posameznih rešitev zaščite osebnih podatkov z direktivo Evropske unije. Na sestanku so nam podrobno predstavili njihove zakonske rešitve, ki se nanašajo na posamezno določbo direktive Evropske unije. Rešitve so specifične glede zakonodaje, ki veljajo v Zvezni Republiki Nemčiji in njihovih članicah.

V Bruslju smo sodelovali na konferenci na temo varstva osebnih podatkov in implementacije določil direktive Evropske unije v naše dokumente. Sodelovali smo na plenarnem zasedanju, kjer smo razpravljali o splošnih zadevah glede varstva osebnih podatkov. V nadaljevanju so potekale razprave po področjih, sodelovali smo v delovni skupini, ki je razpravljala o obdelavi osebnega podatka glasu in slike, ter delovni skupini, ki je obravnavala problematiko prenosa podatkov iz države v državo, ki ne zagotavljajo ustreznega varstva osebnih podatkov tujim državljanom.

Na temelju določb direktive Evropske unije (95/46 EC) je v skladu z določbo 29. člena direktive Evropske unije ustanovljena delovna skupina za zaščito posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov, ki obravnava problematiko glede zaščite posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov. Delovna skupina ima nalogo preveriti vsako vprašanje glede uporabe nacionalnih ukrepov, ki so bili sprejeti v skladu z direktivo, z namenom, da bi to prispevalo k enotni uporabi takih ukrepov. Delovna komisija daje komisiji mnenja o ustreznosti zavarovanja v skupnosti in v tretjih državah, svetovati komisiji pri vsaki predlagani dopolnitvi direktive ali pri vsakem dodatnem ali posebnem ukrepu, da se zagotovijo pravice in svoboščine fizičnih oseb pri obdelovanju osebnih podatkov in pri vseh predlaganih ukrepih skupnosti, ki vplivajo na te pravice in svoboščine, dajati mnenja o pravilih obnašanja, ki so določena na ravni skupnosti. Če delovna skupina meni, da v državah članicah prihaja do razhajanj med zakoni in prakso, ki lahko vplivajo na enakovrednost zaščite oseb glede obdelovanja osebnih podatkov v skupnosti, mora o tem obvestiti komisijo. Delovna skupina lahko na lastno pobudo priporoča o vseh zadevah, ki so povezane z zaščito oseb pri obdelovanju osebnih podatkov v skupnosti. Mnenja in priporočila delovne skupine se posredujejo komisiji in odboru. Komisija mora delovno skupino obvestiti o akcijah, ki jih je sprožila v odgovor na njena mnenja in priporočila. To mora storiti v obliki poročila, ki ga je prav tako treba posredovati Evropskemu parlamentu in Svetu. Poročilo je treba objaviti. Delovna skupina mora pripraviti letno poročilo o stanju v zvezi z zaščito fizičnih oseb pri obdelovanju osebnih podatkov v skupnosti in tretjih državah, ki ga je treba posredovati komisiji, Evropskemu parlamentu in Svetu. Poročilo je treba objaviti.

Kot država nečlanica smo sodelovali in obravnavali nove rešitve varstva osebnih podatkov na posameznih področjih pri posameznih članicah, Microsoft Pasports, zaščita podatkov v projektih (FEDMA, EESC, ETP), črna lista, varstvo osebnih podatkov v Argentini, varstvo osebnih podatkov v ZDA, poročila o varstvu osebnih podatkov članic, nova spoznanja, ki vplivajo na varstvo osebnih podatkov (obisk v ZDA, krediti, telekomunikacije), poročilo o implementaciji direktive na področju notranjih zadev in pravosodja, nadzor vsebine komunikacij v elektronskem omrežju, zaščita osebnih podatkov v tehnično razvitih družbah, poročilo o uporabi podatkov v gospodarstvu, posredovanje osebnih podatkov javnemu sektorju s strani zasebnega, pravila posredovanja podatkov, FEDMA (marketing), AESC (naslovne informacije), ETP (identifikatorji posredovanja), standardizacija informacijske zasebnosti, standardizacija prenosov podatkov v internetni povezavi IPv6, protokol prenosa podatkov IPv6.

3. UGOTOVITVE OB OBRAVNAVI PRIJAV, PRITOŽB IN DRUGIH VLOG, KI SO BILE V LETU 2002 VLOŽENE ZARADI SUMA KRŠITEV DOLOČB ZVOP-a

3.1. Splošne ugotovitve

Od skupaj 52 obravnavanih prijav, pritožb in pobud, ki so jih posamezniki v zvezi s sumom kršitve določb ZVOP-a vložili v letu 2002, je bila v 12 primerih ugotovljena takšna kršitev varstva osebnih podatkov, zaradi katere smo lahko zoper kršitelja podali predlog za uvedbo postopka o prekršku oziroma kazensko ovadbo. V 5 primerih, ki se nanašajo na videonadzor, smo se glede na to, da se v obravnavanih primerih videoposnetki niso posredovali nepooblaščenim uporabnikom in so se po določenem času brisali, odločili, da do zakonske ureditve tega področja zoper osebe, ki opravljajo videonadzor, za enkrat še ne ukrepamo. Pri obravnavi preostalih prijav je bilo v 18 primerih ugotovljeno, da dejanje ni prekršek po ZVOP-u, v 8 primerih je bilo zaradi narave kršitve izrečeno opozorilo na zapisniku, v 5 primerih domnevne kršitve ni bilo mogoče dokazati, v 4 primerih pa je bilo ugotovljeno, da je domnevna kršitev zaradi relativno kratkih zastaralnih rokov že zastarala.

Največ prijav in pritožb je bilo vloženih zaradi suma posredovanja osebnih podatkov nepooblaščenim uporabnikom (9 prijav), sledijo prijave zaradi suma prekomernega zbiranja osebnih podatkov (8 prijav), prijave zaradi suma kršitev pravic posameznika iz 18. in 19. člena ZVOP-a (8 prijav), prijave v zvezi z uporabo osebnih podatkov pri upravljanju večstanovanjskih hiš (6 prijav), prijave zaradi videonadzora (5 prijav), prijave zaradi neustreznega zavarovanja osebnih podatkov (4 prijave) ter prijave zaradi uporabe osebnih podatkov za namene pošiljanja ponudb (4 prijave).

Kratek opis vloženih prijav, pritožb in drugih vlog ter ugotovitve, ukrepi ter stališča inšpektorata v zvezi z obravnavano problematiko so prikazana v nadaljevanju.

3.2. Prijave zaradi suma posredovanja osebnih podatkov nepooblaščenim uporabnikom

V letu 2002 je bilo največ prijav oziroma pritožb (skupaj 9) vloženih zaradi suma posredovanja osebnih podatkov nepooblaščenim uporabnikom. Prijave oziroma pritožbe so bile vložene iz sledečih razlogov:

- 2x zaradi objave osebnih imen osumljencev kaznivih dejanj v sredstvih javnega obveščanja;
- 2x zaradi suma, da je pooblaščen uradna oseba osebne podatke, ki si jih je pridobila za namene vodenega upravnega postopka, posredovala nepooblaščenim osebam;
- zaradi suma posredovanja osebnih podatkov iz upravnega spisa novinarju, ki je te podatke kasneje objavil v enem od časopisov;
- zaradi suma, da je organizacija, ki je organizirala turistično potovanje, osebne podatke udeležencev potovanja posredovala drugi pravni osebi;
- zaradi posredovanja zdravniškega mnenja v zvezi delovno nezgodo delodajalcu;
- zaradi objave osebnih imen neplačnikov in nepodpisnikov pogodbe v glasilu krajevne skupnosti;
- zaradi izobešanja izpitnih rezultatov na oglasno desko ene od fakultet.

Pri obravnavi zgoraj navedenih prijav sta bili v 2 primerih pristojnim državnim tožilstvom posredovani kazenski ovadbi in sicer zaradi suma zlorabe osebnih podatkov po 154. členu

KZ. Prva od ovadb je bila posredovana zoper upravljavca ene od internetnih strani ter zoper neznano osebo in sicer zaradi javne objave sklepa, ki ga je preiskovalni sodnik izdal v predkazenskem postopku. Druga ovadba je bila podana zoper pooblaščenno uradno osebo, ki naj bi osebne podatke iz zbirk osebnih podatkov, ki si jih je pridobila za v okviru opravljanja svojih službenih dolžnosti, posredovala nepooblaščenim osebam.

V 3 primerih suma posredovanja osebnih podatkov nepooblaščenim osebam ni bilo mogoče dokazati, saj so prijave temeljile zgolj na izjavah prijaviteljev, domnevni kršitelji pa so dejanja odločno zanikali, zaradi česar smo postopek ustavili.

Postopek je bil ustavljen tudi v primeru, ko je prizadeti predolgo odlašal s prijavo, zaradi česar je kršitev že zastarala ter v primeru suma, da je organizacija, ki je organizirala turistično potovanje, osebne podatke udeležencev potovanja posredovala drugi pravni osebi, saj je bilo pri obravnavi te prijave ugotovljeno, da očitane kršitve ni bilo.

Postopka, ki sta bila uvedena zaradi objave osebnih imen neplačnikov in nepodpisnikov pogodbe v glasilu krajevne skupnosti ter zaradi izobešanja izpitnih rezultatov na oglasno desko ene od fakultet, do konca leta 2002 še nista bila zaključena.

3.3. Prijave zaradi suma prekomernega oziroma nezakonitega zbiranja osebnih podatkov

Zaradi suma prekomernega zbiranja osebnih podatkov je bilo v letu 2002 vloženih skupaj 8 prijav.

Pri obravnavi prijave, ki je bila vložena zoper eno od podjetij, ki izdaja plačilne kartice, je bilo ugotovljeno, da je podjetje od prosilcev za izdajo plačilne kartice neupravičeno in nezakonito zbiralo tudi osebne podatke o njihovih družinskih članih. Zaradi tega je bila podjetju izdana odločba, s katero je inšpektor prepovedal nadaljnje zbiranje ter obdelavo osebnih podatkov o družinskih članih prosilcev ter imetnikov kartic, poleg tega pa je bil zoper odgovorne podan tudi predlog za uvedbo postopka o prekršku.

Ob obravnavi prijave, ki je bila vložena zaradi suma prekomernega zbiranja osebnih podatkov za namene ugotavljanja viškov v podjetju je bilo ugotovljeno, da delodajalec osebne podatke zbiral na podlagi pisne privolitve posameznika. Ker je bila pisna privolitev posameznika nekoliko pomanjkljiva in nejasna, je bilo delodajalcu izrečeno opozorilo za odpravo pomanjkljivosti.

V primeru prijave, ki je bila vložena zoper center za socialno delo je, bilo ugotovljeno, da je strokovna delavka centra v zaznamku, ki se je nanašal na razgovor s strankinimi starši, zapisala tudi izjave, ki so jih le ti podali v zvezi z zdravstvenim stanjem stranke. Kljub temu, da imajo centri za socialno delo za zbiranje podatkov o zdravstvenem stanju svojih strank podlago v 113. členu Zakona o socialnem varstvu, smo glede na okoliščine centru izrekli opozorilo, saj naj bi se glede na navedeni zakon podatki o zdravstvenem stanju strank v postopku zbirali predvsem iz zbirk Ministrstva za zdravje, Inštituta za varovanje zdravja ter izvajalcev zdravstvene dejavnosti, ne morejo pa se takšni podatki brez izrecne pisne privolitve zbirati tudi od strankinih staršev.

Zoper delo centrov za socialno delo je bila zaradi suma prekomernega zbiranja osebnih podatkov v upravnem postopku za določitev stikov med otrokom in staršem podana še ena prijava, vendar pa je bilo iz prijave razvidno, da je očitana kršitev že zastarala, zaradi česar je bil postopek ustavljen.

Zoper center za socialno delo je bila pritožba vložena tudi iz razloga, ker naj bi center za socialno delo določbe ZVOP-a kršil s tem, da je pisal zapisnike, ki so vsebovali tudi osebne podatke ter te zapisnike zatem posredoval tudi sodišču. Tudi ta postopek je bil ustavljen in sicer iz razloga, ker center za socialno delo s svojim ravnanjem ni kršil ZVOP-a. Ugotovljeno je namreč bilo, da se v postopku, ki ga je vodil center za socialno delo, niso zbirali prekomerni osebni podatki, poleg tega pa je bilo tudi ugotovljeno, da so se osebni podatki zbirali in uporabljali izključno za namene in v okviru vodenja upravnih in sodnih postopkov, kar z vidika določil ZVOP-a pomeni, da so se osebni podatki uporabljali za zakonite namene.

Prijava zaradi prekomernega zbiranja osebnih podatkov je bila vložena tudi zoper nosilca javnih pooblastil in sicer zato, ker so od oseb, ki želijo biti vpisane v registru nepremičninskih posrednikov, poleg drugih osebnih podatkov zahtevali tudi EMŠO. V postopku je bilo ugotovljeno, da se osebni podatki obdelujejo na podlagi pisne privolitve posameznika, ki se lahko prostovoljno odloči o tem, ali bodo njegovi osebni podatki vpisani v imeniku. Pri vsej zadevi je bilo sporno samo to, da lahko državni organi, organi lokalnih skupnosti ter nosilci javnih pooblastil glede na določbe drugega odstavka 3. člena ZVOP-a od 07.08.2001 dalje obdelujejo le tiste osebne podatke, za katere je tako določeno z zakonom, kar pomeni, da osebnih podatkov ne smejo več obdelovati na podlagi pisne privolitve posameznika (razen če zakon, ki ureja posamezno področje, tega izrecno ne določa). Ker je v postopku sprejem novega zakona o posredovanju v prometu z nepremičninami smo glede na to, da je vpis v register popolnoma prostovoljen in temelji na pisni privolitvi posameznika, postopek zoper nosilca javnih pooblastil prekinili do sprejema novega zakona. Po sprejemu novega zakona bo upravljavec registra nepremičninskih posrednikov vodenje registra moral uskladiti z določbami zakona, kar bomo seveda tudi preverili.

Zaradi suma nezakonitega zbiranja EMŠO je bila vložena tudi prijava zoper dve knjižnici. Novi zakon o knjižničarstvu (Uradni list RS, št. 87/02) v svojem 15. členu namreč določa, da imajo knjižnice za potrebe svojega dela in za zavarovanje gradiva pravico, da v skladu s predpisi o varstvu osebnih podatkov zbirajo in obdelujejo naslednje osebne podatke svojih uporabnikov: ime in priimek, datum in kraj rojstva, naslov stalnega in začasnega bivališča, izobrazba, zaposlitev ali šola. Glede to, da je knjižnična dejavnost javna služba, je iz takšne dikcije mogoče zaključiti, da knjižnice EMŠO ne smejo zbirati niti na podlagi pisne privolitve posameznika. Podrobnejši nadzor nad obdelavo osebnih podatkov v knjižnicah na območju Republike Slovenije bomo v sodelovanju z višjo inšpektorico za knjižnice pri Ministrstvu za kulturo opravili v letu 2003.

Prijavo zaradi suma nezakonite obdelave osebnih podatkov je vložila tudi oseba, ki je pri eni izmed bank odprla transakcijski račun. Prijava je bila posredovana iz razloga, ker je banka pri odpiranju računa kopirala ter shranila kopije njegovih osebnih dokumentov. V postopku je bilo ugotovljeno, da je morala banka pri odpiranju transakcijskih računov kopirati osebne dokumente zaradi določb Zakona o preprečevanju pranja denarja, določb Sklepa o pogojih za odpiranje in vodenje računov nerezidentov ter določb Sklepa o opravljanju storitev z vrednostnimi papirji. Zaradi navedenih ugotovitev je bil postopek zoper banko ustavljen, saj je imela banka v konkretnem primeru za kopiranje osebnih dokumentov ustrezno zakonsko podlago, poleg tega pa je upravljavec zbirke osebnih podatkov glede določbe 5. člena ratificirane in objavljene Konvencije o varstvu posameznikov glede na avtomatsko obdelavo osebnih podatkov (Uradni list RS, št. 11/94 - Mednarodne pogodbe št. 3/94), dolžan zagotoviti točnost osebnih podatkov, ki jih obdeluje. Vsakomur je lahko jasno, da upravljavec zbirke ne more zagotoviti točnosti osebnih podatkov zgolj na podlagi izjave posameznika, marveč mora točnost podatkov preveriti z vpogledom v veljaven osebni dokument ali drugo javno listino.

Ker se je v praksi v zvezi s kopiranjem dokumentov postavljalo kar nekaj vprašanj, je na tem mestu potrebno dodati, da kopiranje osebnih dokumentov samo po sebi še ne pomeni kršitve določb ZVOP-a. Kršitev bi lahko npr. nastala šele tedaj, če bi bile kopije ali osebni podatki, ki jih kopije vsebujejo, uporabljeni za nezakonite namene, če upravljavec zbirke osebnih podatkov ne bi zagotovil ustreznega zavarovanja nosilcev osebnih podatkov, ali pa, če shranjenih kopij po preteku roka shranjevanja ne bi ustrezno uničil.

3.4. Prijave zaradi suma kršitve pravic posameznika iz 18. in 19. člena ZVOP-a

Prijave oziroma pritožbe zaradi suma kršitve pravic posameznika iz 18. in 19. člena ZVOP-a so bile tudi v letu 2002 med najpogostejšimi. V letu 2002 je bilo vloženih 8 takšnih pritožb. Za razliko od prejšnjih let, v letu 2002 pri obravnavi pritožb zaradi kršitve pravic posameznika v zvezi s podatki, ki se nanašajo nanj, nismo ugotovili nobenih takšnih kršitev, zaradi katerih bi zoper upravljavca zbirke osebnih podatkov lahko podali predlog za uvedbo postopka o prekršku. Zaradi tega smo vse postopke ustavili, prizadetim posameznikom pa smo pojasnili njihove pravice ter jim hkrati svetovali, na kakšen način naj poskušajo rešiti svoje probleme.

Vložene pritožbe so bile po našem prepričanju v prvi vrsti posledica nerazumevanja določb ZVOP-a, v precej manjši meri pa so pritožbe tudi posledica dejstva, da se upravljavci zbirke osebnih podatkov na vse mogoče načine izmikajo temu, da bi posameznikom omogočili seznanitev z osebnimi podatki, ki jih o njih vodijo v svojih zbirkah.

Glede na to, da niti posamezniki niti upravljavci zbirke osebnih podatkov ne vedo, kako ravnati v primeru zahteve posameznika, ki želi vpogled, prepis, izbris, popravo ali izbris svojih osebnih podatkov, smo v 4. točki tega poročila podrobneje pojasnili pravice posameznika v zvezi z osebnimi podatki, ki se nanašajo nanj ter dolžnosti upravljavcev zbirke osebnih podatkov v zvezi s tem.

3.5. Prijave v zvezi z uporabo osebnih podatkov pri upravljanju večstanovanjskih hiš

Na področju upravljanja večstanovanjskih hiš je bilo v obravnavanem obdobju vloženih 6 prijav posameznikov. Vse prijave so bile vložene zaradi izobešanja dokumentov z osebnimi podatki na oglasne deske večstanovanjskih hiš.

Ugotovitve kažejo, da se stanje varstva na tem področju izboljšuje. Za razliko od preteklih let, smo v obravnavanem obdobju samo v enem primeru ugotovili, da se je na oglasno desko izobesil seznam dolžnikov, pri čemer je šlo za manjšo večstanovanjsko hišo, kjer je stroške upravljanja namesto upravnika volontersko obračunaval kar eden od lastnikov. Zaradi tega smo zadevo zaključili s pisnim opozorilom.

V 4 primerih je bilo ugotovljeno, da so se na oglasne deske izobešali mesečni delilniki stroškov, na katerih so bila navedena tudi osebna imena lastnikov. V 1 primeru se je na oglasno desko izobesil dopis, ki je bil pripravljen kot odgovor stanovalcem v zvezi z aktivnostjo enega od lastnikov. V vseh primerih smo glede na okoliščine in pomen dejanja zadeve zaključili z izrekom opozorila za odpravo nepravilnosti.

Ker se solastniki večstanovanjskih hiš ter upravniki na inšpektorat zelo pogosto obračajo z vprašanji v zvezi z obdelavo in varstvom osebnih podatkov solastnikov in najemnikov stanovanj ter zaradi očitkov, češ, da ZVOP ščiti neplačnike, podajamo v nadaljevanju kratko

pojasnilo oziroma stališče inšpektorata v zvezi s tem:

Iz določb 3., 9. 11. 13. in 14. člena ZVOP-a izhaja, da bi se delilniki mesečnih stroškov, iz katerih je moč ugotoviti tudi identiteto posameznika, lahko izobešali na oglasne deske večstanovanjskih hiš le tedaj, če bi tako določal zakon (npr. Stanovanjski zakon, ki ureja to področje), ali pa če bi v to pisno privolili posamezniki, na katere se podatki nanašajo. Ker Stanovanjski zakon (niti katerikoli drugi zakon) ne daje pravne podlage za izobešanje osebnih podatkov na oglasne deske, se lahko delilnik oziroma obračun mesečnih stroškov, ki vsebuje tudi imena in priimke vseh etažnih lastnikov oziroma podatke, ki kažejo na določenega ali določljivega posameznika, izobeša na oglasne deske le takrat, ko v to pisno privolijo posamezniki, na katere se podatki nanašajo. To pomeni, da morajo lastniki stanovanj v večstanovanjski hiši, ki želijo, da se takšen obračun stroškov objavlja na oglasni deski, s pogodbo o upravljanju (22. člen Stanovanjskega zakona) ali s pogodbo z upravnikom (28. člen Stanovanjskega zakona), ki jo morajo v tem primeru seveda podpisati vsi lastniki stanovanj, ali pa s kakšno drugo listino, ki šteje kot pisna privolitve posameznika, upravnika pooblastiti za takšen način uporabe svojih osebnih podatkov. V primeru, da posamezni lastniki stanovanj takšne pogodbe oziroma privolitve ne podpišejo, niti upravnik niti kdorkoli drug njihovih osebnih podatkov ne sme objaviti na oglasni deski.

Iz določb 3., 9. in 11. člena ZVOP-a ter iz določb 38. člena Ustave RS je moč zaključiti, da odbori ali zbori lastnikov ne morejo odločati o zbiranju, obdelovanju, shranjevanju, posredovanju in uporabi osebnih podatkov posameznika.

Naše mnenje v zvezi z izobešanjem delilnika stroškov in seznama dolžnikov na oglasne deske je že potrdila sodna praksa. Sodnik za prekrške je upravniku, ki je seznam dolžnikov izobesil na oglasno desko, zaradi kršitev določb ZVOP-a glede na olajševalne okoliščine v konkretnem primeru izrekel opomin, Upravno sodišče RS pa je kot neutemeljeno zavrnilo tožbo upravnika zoper odločbo inšpektorja za varstvo osebnih podatkov, s katero je inšpektor upravniku iz zgoraj navedenih razlogov prepovedal izobešanje delilnika stroškov na oglasno desko večstanovanjske hiše.

Tudi izobešanje delilnika stroškov ali seznama dolžnikov, ki bi namesto imen in priimkov vseboval le številko stanovanja, na oglasno desko, je z vidika določil ZVOP-a sporno, saj je posameznik v 2. členu definiran kot določena **ali določljiva** fizična oseba. Z navedbo številke stanovanja pa je posameznik že določljiv, zato bi moral imeti upravnik ali kdorkoli drug po našem mnenju tudi za izobešanje takšnih delilnikov ustrezne pisne privolitve posameznikov.

Pri obdelavi osebnih podatkov za namene upravljanja večstanovanjskih hiš je vedno potrebno upoštevati, da so pravice posameznega lastnika stanovanja omejene s pravicami drugih lastnikov stanovanj. Glede na to so solastniki v večstanovanjski hiši po našem mnenju upravičeni pregledovati razdelilnike stroškov ter upravičeni do tega, da vedo, kakšni so dolgovi posameznikov v zvezi z obveznostmi, ki se po določenem ključu delijo na vse lastnike oziroma najemnike. V primeru, da se stroški upravljanja in prenove delijo glede na kvadrato stanovanja in/ali število oseb v stanovanju, imajo solastniki in najemniki stanovanj pravico izvedeti za kvadrato vseh stanovanj v njihovi večstanovanjski hiši ter število oseb v posameznem stanovanju. Vendar pa je pri tem potrebno upoštevati, da se z izobešanjem takšnih podatkov na oglasne deske osebni podatki lastnikov na ta način posredujejo vsem, ki berejo oglasno desko - torej tudi tistim, ki sploh niso lastniki stanovanj ali pa v zgradbi sploh ne stanujejo. Zaradi tega je potrebno zagotoviti, da lahko solastniki takšne podatke pregledajo pri upravniku ali pa pri predstavniku lastnikov, kar je seveda odvisno od dogovora oziroma pogodb o upravljanju. Po našem mnenju lahko upravnik koordinatorju oz. predsedniku Upravnega odbora (če je tako določeno v pogodbi) izroči tudi kopije vse dokumentacije, ki se

nanaša na upravljanje večstanovanjske hiše, vendar mora upravnik v tem primeru koordinatorsko pisno opozoriti oziroma dobiti koordinatorsko pisno zagotovilo, da koordinatorske dokumentacije ne bo izobešal na oglasne deske, da dobljene dokumentacije ne bo razmnoževal ter, da bo koordinatorski vpogled v prejeto dokumentacijo omogočil izključno lastnikom oziroma najemnikom stanovanj v večstanovanjski hiši.

Osebnostne podatke, ki se obdelujejo na podlagi pogodbenega razmerja, lahko uporabljajo le pogodbeni stranke ter tiste pravne ali fizične osebe, ki so za njihovo uporabo pooblaščenec z zakonom ali pa s pisno privolitvijo posameznika. Na splošno velja načelo, da se osebni podatki, ki se obdelujejo na podlagi pogodbenih razmerij, kot je to med drugim tudi v primeru upravljanja večstanovanjskih hiš, lahko uporabljajo le za izpolnjevanje pogodbenih obveznosti ter za uveljavljanje pravic iz pogodbenega razmerja. Če v pogodbi ni določeno drugače, se pravice in obveznosti iz pogodbenega razmerja (največkrat gre za izterjavo neplačanih obveznosti) lahko uveljavljajo le z neposrednim opominjanjem, z izvensodno poravnavo ali pa po sodni poti. Ob tem dodajamo, da lahko stanovanjski inšpektor na predlog solastnikov ali upravnika zoper lastnika stanovanja, ki ne prispeva k stroškom upravljanja, prenove in izboljšav, skladno s 134. členom Stanovanjskega zakona poda tudi predlog za uvedbo postopka o prekršku, zaradi česar lahko sodnik lastnika stanovanja kaznuje z denarno kaznijo najmanj 10.000 SIT.

3.6. Prijave zaradi videonadzora

Na Inšpektoratu za varstvo osebnih podatkov smo v letu 2002 prvič prejeli tudi 5 prijav zaradi opravljanja videonadzora. Pritožbe so bile vložene predvsem zoper zasebna podjetja, ki so videokamere namestili znotraj in v okolici bank, trgovin, bencinskih črpalk, pa tudi na vhode in dvorišča večstanovanjskih hiš. Poleg tega smo prejeli tudi prijavo zaradi videonadzora znotraj in v okolici zgradb nekaterih državnih organov in sicer: Državnega zbora RS, Ministrstva za notranje zadeve, Ministrstva za šolstvo, znanost in šport ter Ministrstva za zunanje zadeve.

V prijavi, ki je bila vložena zoper prej navedene državne organe prijavitelj navaja, da gre v obravnavanem primeru za sum neupravičenega in nezakonitega snemanja, pri čemer se sklicuje na 3. člen Zakona o varstvu osebnih podatkov, ki določa, da se osebni podatki lahko obdelujejo le, če je obdelava osebnih podatkov določena z zakonom ali, če ima upravljavec zbirke osebnih podatkov pisno privolitev posameznika.

V prijavi, ki so bile vložene zoper podjetja, ki opravljajo videonadzor vhodov v večstanovanjske hiše ter videonadzor dvorišč in parkirišč večstanovanjskih hiš, prijavitelji navajajo, da podjetja s pomočjo videokamer vršijo stalni nadzor nad prebivalci hiš in s tem kratijo njihovo pravico do zasebnosti.

Na podlagi prejetih prijav smo opravili več inšpekcijskih pregledov postavljenih videonadzornih sistemov, pri čemer smo ugotovili, da se posnetki, ki jih naredijo videokamere, v večini primerih shranjujejo za obdobje od 2 pa vse do 30 dni, na kar se posnetki v primeru, da ni bilo nepredvidenih dogodkov, presnamejo z novimi. Ugotovljeno je tudi bilo, da na nekaterih mestih, ki se jih snema, še vedno ni nameščenih tabel oz. napisov, ki bi ljudi opozarjale na videonadzor.

Ker so izrazi, kot so "osebni podatek", "obdelava osebnih podatkov" ter "zbirka osebnih podatkov" v 2. členu ZVOP-a definirani precej široko, lahko po našem mnenju zaključimo, da fotografija oziroma video posnetek posameznika, ki v določenem času vstopi ali gre mimo določeni prostorov, že spada med osebne podatke. Prav tako pa lahko v primeru

shranjevanja takšnih posnetkov že govorimo tudi o obdelavi osebnih podatkov ter o vzpostavitvi evidence videoposnetkov, ki jo je že mogoče opredeliti kot zbirko osebnih podatkov. Zaradi tega bi morala imeti pravna ali fizična oseba, ki videoposnetke hrani, glede na določbo 3. člena Zakona o varstvu osebnih podatkov za takšno obdelavo osebnih podatkov podlago v zakonu ali v pisni privolitvi posameznika.

Zakon o zasebnem varovanju in obveznem organiziranju službe varovanja, ki podrobneje opredeljuje pravice varnostnikov, varnostnikom in osebam, ki za namene varovanja opravljajo video nadzor, ne daje pravne podlage, za shranjevanje posnetkov, niti jim ne daje pravne podlage za vodenje evidence obiskovalcev posamezne zgradbe. Zakonske podlage za videonadzor in vodenje evidence obiskovalcev tudi ni najti v drugih zakonih. Izjema sta le Zakon o igrah na srečo (78. člen), ki pa daje pravno podlago za videonadzor in vodenje evidence obiskovalcev le igralnicam, ter 54. člen Zakona o policiji, ki daje policiji pravno podlago za fotografiranje in snemanje za namene dokazovanja in odkrivanja prekrškov in kaznivih dejanj. Pravno podlago za fotografiranje ali snemanje imajo po novem Zakonu o inšpekcijskem nadzoru tudi inšpektorji, vendar le v okviru in v skladu z nalogami pri opravljanju inšpekcijskega nadzora.

Iz zgoraj navedenega je po našem mnenju moč zaključiti, da pravne ali fizične osebe, ki za namene varovanja opravljajo tudi videonadzor, kršijo določbe 3. člena Zakona o varstvu osebnih podatkov, saj takšna obdelava osebnih podatkov ni določena v zakonu ali razvidna iz pisne privolitve posameznika (izjema so le igralnice). Zaradi tega bi inšpektor za varstvo osebnih podatkov na podlagi pooblastil iz 28. člena Zakona o varstvu osebnih podatkov lahko po našem mnenju prepovedal nadaljnje videosnemanje ali vodenje evidence obiskovalcev, saj gre pri tem po našem mnenju za nezakonito obdelavo osebnih podatkov. Ker pa bi takojšna prepoved videonadzora v smislu varovanja ljudi in premoženja pomenila prevelik korak nazaj in hkrati verjetno tudi povzročila povečanje kaznivih dejanj, se na Inšpektoratu za varstvo osebnih podatkov v zvezi z ukrepi, ki se nanašajo na videonadzor in vodenje evidenc obiskovalcev, ne želimo prenašati. Zaradi tega smo s problematiko videonadzora seznanili Ministrstvo za notranje zadeve, Ministrstvo za pravosodje ter Varuha človekovih pravic ter predlagali ustrezno zakonsko ureditev.

Aktivnosti v zvezi s pripravo ustrezne zakonodaje že potekajo, pri čemer upamo, da bo novela Zakona o zasebnem varovanju, s katero naj bi službe, ki so registrirane za zasebno varovanje, pridobile tudi pravno podlago za opravljanje videonadzora, sprejeta že do konca leta 2003.

Do zakonske ureditve video nadzora v Republiki Sloveniji bomo na Inšpektoratu za varstvo osebnih podatkov takoj in dosledno ukrepali predvsem zoper vse tiste, ki izvajajo video nadzor, pa niso zagotovili ustreznega zavarovanja tako pridobljenih osebnih podatkov ter zoper tiste, ki video posnetke uporabljajo za nezakonite namene ali pa jih posredujejo nepooblaščenim uporabnikom. Hkrati bomo zahtevali, da vsakdo, ki opravlja video nadzor, posameznike, ki vstopajo na takšno območje, na to jasno opozori. Kodeks prakse za videonadzorne sisteme, ki velja v Združenem kraljestvu Velike Britanije in Severne Irske npr. določa, da mora opozorilo o videonadzoru vsebovati sledeče informacije: identiteto osebe ali organizacije, ki je odgovorna za sistem, vključno z navedbo tel. št., kamor se lahko posamezniki obrnejo za dodatne informacije ter namen, zaradi katerega se snema. Takšno obvestilo je z vidika slovenske zakonodaje potrebno iz razloga, ker je potrebno posamezniku omogočiti, da se seznanijo z osebnimi podatki, ki se nanašajo nanj.

Ob tem dodajamo, da je opravljanje videonadzora z vidika vdora v posameznikovo zasebnost zlasti sporno v primeru, ko se videonadzorni sistem vgradi v večstanovanjsko hišo. Pri takšnem snemanju ne gre več za snemanje na javnem kraju, posamezniki, ki v

takšni hiši stanujejo, nimajo možnosti, da bi se videonadzoru izognili, poleg tega pa na splošno velja, da nadzor nad početjem posameznika na njegovem domu velja za najbolj grob način poseganja v posameznikovo zasebnost. Najmanj kar je, bi tisti, ki opravlja videonadzor v večstanovanjski hiši, glede na določbe Stanovanjskega zakona in še zlasti glede na to, da se z namestitvijo videonadzornega sistema v večstanovanjski hiši grobo posega v zasebnost vseh lastnikov stanovanj, moral imeti po našem mnenju za namestitev videonadzornega sistema 100% privolitev vseh lastnikov stanovanj. Poleg tega, če bi se že snemalo, bi moral upravljavec sistema zagotoviti, da je dostop do posnetkov omogočen samo za to posebej pooblaščenim delavcem. Pri tem je potrebno posebej poudariti, da je z vidika varstva zasebnosti stanovalcev povsem nedopustno, da bi se v večstanovanjsko hišo vgradil takšen videonadzorni sistem, s pomočjo katerega bi lahko stanovalci dogajanje, ki ga posnamejo kamere, spremljali kar prek posebnega TV kanala.

3.7. Prijave zaradi neustreznega zavarovanja osebnih podatkov

Zaradi suma pomanjkljivega in neustreznega zavarovanja osebnih podatkov smo v letu 2002 prejeli skupaj 4 prijave.

Pri obravnavi prijave, ki se je nanašala na enega od večjih delodajalcev smo ugotovili, da podjetje v svojih notranjih aktih ni imelo predpisanih organizacijskih in ustreznih logično tehničnih postopkov in ukrepov za zavarovanje osebnih podatkov, kar je imelo za posledico, da so se z osebnimi podatki seznanile nepooblašcene osebe. Zaradi ugotovljenih nepravilnosti je bila izdana odločba za odpravo ugotovljenih nepravilnosti, poleg tega pa je bil zoper odgovorne podan tudi predlog za uvedbo postopka o prekršku.

Kršitev ZVOP-a zaradi neustreznega zavarovanja osebnih podatkov je bila ugotovljena tudi v primeru bančnih izpiskov z osebnimi podatki komitentov, ki so se neuničeni znašli na deponiji odpadnega papirja. Do malomarnega ravnanja z papirnimi nosilci osebnih podatkov je prišlo zaradi opustitve dolžnega nadzorstva, poleg tega pa je bilo malomarno ravnanje tudi posledica pomanjkljivih notranjih aktov za zavarovanje osebnih podatkov ter pomanjkljivih pogodb, saj le te niso predpisovale ustreznih pogojev in ukrepov za zagotovitev varstva osebnih podatkov in njihovega zavarovanja. Zaradi ugotovljenih nepravilnosti je bila izdana odločba, s katero so bili odrejeni ukrepi za odpravo ugotovljenih nepravilnosti, zoper odgovorne je bil podan predlog za uvedbo postopka o prekršku, poleg tega pa smo s svojimi ugotovitvami seznanili tudi Banko Slovenije.

V zvezi z sumom malomarnega ravnanja smo prejeli tudi prijavo zoper neznani zdravstveni dom, ki naj bi na črno odlagališče med drugim odvrigel tudi odpadno papirno dokumentacijo z osebnimi podatki pacientov. Pri obravnavi prijave domnevno neuničene odpadne dokumentacije ni bilo več mogoče najti, saj naj bi najditelj in bližnji sosed le to že pokuril.

Prijava zaradi suma neustreznega ravnanja ter suma neustreznega zavarovanja osebnih podatkov je bila vložena tudi zoper eno od fakultet, vendar pa inšpektor pri inšpekcijskem nadzoru na fakulteti ni ugotovil kršitev določb ZVOP-a.

3.8. Prijave zaradi uporabe osebnih podatkov za namene pošiljanja propagandnega materiala

Zaradi uporabe osebnih podatkov za namene pošiljanja propagandnega materiala smo v letu 2002 prejeli 4 prijave.

Pri obravnavi prijave, v kateri je prijavitelj navedel, da ne ve, kako je podjetje prišlo do njegovih osebnih podatkov, ki jih je uporabilo za pošiljanje katalogov, smo ugotovili, da prijavitelj katalog naročil prek telefona in s tem podjetju sam posredoval svoje osebne podatke, za tem pa je izpolnil ter podjetju poslal tudi naročilnico, ki jo je prejel. Izpolnjeno naročilnico je bilo moč šteti kot pisno privolitev posameznika, zaradi česar smo postopek ustavili.

V drugem, podobnem primeru, je prijavo vložil samostojni podjetnik. Zadevo smo preverili in ugotovili, da ima zavezanec v raznih tiskanih medijih pogosto objavljene oglase, katerih sestavni del so tudi kuponi, ki služijo za zbiranje osebnih podatkov na podlagi pisne privolitve posameznika. Poleg tega podjetje zbira osebne podatke tudi prek telefona, saj se ne katerim ne ljubi izpolnjevati in pošiljati naročilnic, ampak kataloge in izdelke raje naročajo kar prek telefona. Vsi kuponi ter zapisi telefonskih naročil se hranijo v prostorih podjetja. Hkrati smo ugotovili da podjetje iz baze osebnih podatkov, ki je namenjena za pošiljanje propagandnega materiala, sproti briše osebne podatke oseb, ki bodisi prek telefona, bodisi pisno izrazijo željo, da propagandnega materiala in katalogov ne želijo več prejemati. Ugotovili smo tudi, da je imelo obravnavano podjetje v svojih notranjih aktih predpisane ustrezne postopke in ukrepe za zavarovanje osebnih podatkov, urejene kataloge podatkov, poleg tega pa je podatke iz katalogov skladno s 16. členom ZVOP-a tudi že posredovalo Ministrstvu za pravosodje. Zaradi takšnih ugotovitev smo postopek ustavili, saj podjetje z opisanim ravnanjem po našem mnenju ne krši določb ZVOP-a. Pri tem smo v zvezi s konkretno prijavo upoštevali tudi dejstvo, da je osebno ime samostojnega podjetnika po 73. členu Zakona o gospodarskih družbah sestavni del firme, za osebne podatke, ki so sestavni del firme, pa se določbe ZVOP-a ne uporabljajo.

Kot izhaja iz naših ugotovitev, se za pošiljanje propagandnega materiala oziroma ponudb pogosto uporabljajo osebni podatki iz zbirk, ki so po določbah zakona vsakomur dostopne. Tipične takšne zbirke so npr. Zemljiška knjiga, Zemljiški kataster, Kataster zgradb, Register prostorskih enot, Centralni register imenski vrednostnih papirjev, Vpisnik morskih čolnov, ipd. Za vse navedene zbirke osebnih podatkov je značilno, da zakoni, ki predpisujejo vodenje prej navedenih zbirk, določajo, da so vpisani podatki javni ter, da jih lahko vsakdo pregleduje. Kljub tem, da si osebne podatke iz teh javno dostopnih zbirk lahko praktično vsakdo pridobi, pa to po našem mnenju še ne pomeni, da se lahko tako pridobljeni osebni podatki obdelujejo za namene pošiljanja raznovrstnega propagandnega materiala, saj podatki, ki so vsebovani v prej navedenih zbirkah, vsekakor niso bili zbrani za takšne namene. Uporabo osebnih podatkov, ki je v nasprotju z namenom njihovega zbiranja, pa prepoveduje že 38. člen Ustave Republike Slovenije. Zaradi tega na inšpektoratu menimo, da uporaba osebnih podatkov za namene pošiljanja propagandnega materiala brez izrecne privolitve posameznika pomeni kršitev 9. člena ZVOP-a.

V obravnavanem obdobju smo zaradi suma uporabe osebnih podatkov iz javno dostopnih zbirk prejeli 2 prijavi zaradi uporabe osebnih podatkov za namene pošiljanja ponudb. V prvem primeru naj bi šlo za ponudbo za odkup nepremičnine, v drugem pa za ponudbo za odkup obveznic.

3.9. Ostale prijave zaradi suma kršitve določb ZVOP-a

Prijave zaradi suma kršitve določb ZVOP-a so bile vložene tudi iz sledečih razlogov:

- 2x zaradi suma nepooblaščenega odpiranja pisem s strani delodajalca;
- zaradi suma nezakonite uporabe osebnih podatkov, ki se nanašajo na članstvo v sindikatu;

- zaradi uporabe osebnih podatkov za namene izvedbe ankete;
- zaradi uporabe osebnih podatkov za namene pošiljanja sklepa o prisilni izterjavi za neplačano RTV naročnino;
- zaradi suma nezakonite uporabe osebnih podatkov znotraj društva;
- zaradi suma nezakonitega zbiranja ter uporabe osebnih podatkov za namene pošiljanja računov za vzdrževanje kabelsko razdelilnega sistema;
- zaradi uporabe osebnih podatkov v pravnem postopku.

Pri obravnavi zgoraj navedenih prijav so bile resnejše kršitve določb ZVOP-a ugotovljene le pri obravnavi prijave zaradi suma nezakonitega zbiranja ter uporabe osebnih podatkov za namene pošiljanja računov za vzdrževanje kabelsko razdelilnega sistema. V vseh preostalih primerih so bile prijave po našem mnenju predvsem posledica slabega razumevanja določb ZVOP-a.

Uporaba osebnih podatkov v pravnem postopku ter uporaba osebnih podatkov v izvršilnem postopku sama po sebi še ne pomeni kršitev določb ZVOP-a. Za obdelavo osebnih podatkov, ki so sestavni del nekega postopka namreč velja, da je njihova obdelava zakonita, če se osebni podatki obdelujejo skladno z določbami procesnih zakonov. Do zlorabe osebnih podatkov, ki so sestavni del nekega postopka bi lahko prišlo šele tedaj, ko bi se osebni podatki uporabili v nasprotju z določbami procesnega zakona, ali pa, če bi se osebni podatki uporabili za namene, ki z vodenimi postopki nimajo nobene zveze.

V obravnavanem obdobju smo prejeli tudi dve prijavi zaradi suma nepooblaščenega odpiranja pisem, ki naj bi jih prizadeti prejemal na naslov delodajalca. Nepooblaščen odpiranje pisem po našem mnenju samo po sebi še ne pomeni kršitve določb ZVOP-a oziroma ne pomeni kaznivega dejanja zlorabe osebnih podatkov po 154. členu Kazenskega zakonika. Nepooblaščen odpiranje pisem lahko pomeni kaznivo dejanje kršitve tajnosti občil po 150. členu Kazenskega zakonika, pregon za takšno dejanje pa se začne na predlog. V eni od prijav, ki smo jo prejeli zaradi suma nepooblaščenega odpiranja pisem je bilo navedeno, da naj bi pisma, na katerih je bilo najprej navedeno osebno ime zaposlenega za tem pa naziv in naslov občine, odpiral predstojnik organa, to je župan. Rokovanje s pošto v organih javne uprave (kamor spadajo tudi občine) predpisuje Uredba o poslovanju organov javne uprave z dokumentarnim gradivom (Uradni list RS, št. 91/01). Glede na to, da je nadziranje izvajanja citirane uredbe v pristojnosti ministrstva, pristojnega za upravo, smo prejeto prijavo odstopili v reševanje upravnemu inšpektorju ter o tem obvestili prijavitelja.

V primeru prijave, ki je bila vložena zaradi suma nezakonite uporabe podatkov o članstvu v sindikatu je bilo ugotovljeno, da je delodajalec uporabljal podatke predvsem za mesečni obračun sindikalne članarine. Delodajalci so po eni strani zaradi kolektivnih pogodb dolžni obračunavati sindikalno članarino, po drugi strani pa z vidika določil ZVOP-a nimajo zakonske podlage za zbiranje in obdelavo podatkov o pripadnosti sindikatu. Da bi nezakonitost odpravili, si morajo delodajalci kot upravljavci zbirk osebnih podatkov pridobiti pisno privolitev posameznika, iz katere bo jasno razvidno, da delodajalec v svojih zbirkah lahko vodi tudi podatek o delavčevi sindikalni pripadnosti, poleg tega pa mora biti iz pisne privolitve še posebej jasno razviden tudi namen obdelave takšnih podatkov ter čas shranjevanja. Po našem mnenju bi pisna privolitev posameznika, iz katere je razvidno, da član sindikata soglaša s tem, da bo podatke o pripadnosti sindikatu za namene obračunavanja sindikalne članarine obdeloval tudi njegov delodajalec, morala biti razvidna že iz pristopne izjave za včlanitev v sindikat, pri čemer bi moral en izvod takšne izjave seveda dobiti tudi delodajalec. V primeru, da delavec takšne izjave ne bi želel podpisati, bi moral delodajalec iz svojih zbirk osebnih podatkov izbrisati podatek o sindikalni pripadnosti, delavec pa bi si moral zato sam plačevati sindikalno članarino. Zaradi takšnih naših stališč smo v konkretnem primeru delodajalcu naložili, da si mora od svojih zaposlenih pridobiti pisno privolitev posameznika, iz katere bo

jasno razvidno, da posameznik soglaša s tem, da delodajalec za namene obračunavanja članarine obdeluje tudi osebne podatke, ki se nanašajo na pripadnost sindikatu.

4. SPLOŠNE UGOTOVITVE TER SPLOŠNA OCENA STANJA NA PODROČJU VARSTVA OSEBNIH PODATKOV V REPUBLIKI SLOVENIJI

Ugotovitve kažejo, da se stanje na področju varstva osebnih podatkov v Republiki Sloveniji glede na prejšnja leta ni kaj dosti spremenilo.

Kršitve in pomanjkljivosti, ki so bile odkrite pri obravnavi prijav in pritožb ter pri opravljanju preventivnega inšpekcijskega nadzorstva, so še vedno v večini primerov posledica nezadostnega poznavanja oziroma nerazumevanja posameznih določb ZVOP-a.

Najpogosteje ugotovljene nepravilnosti, ki se v zvezi z varstvom osebnih podatkov pojavljajo v Republiki Sloveniji, je mogoče strniti v spodaj prikazane ugotovitve, pri čemer smo skušali sproti odgovoriti tudi na najpogostejše dileme, ki se pojavljajo v zvezi z ugotovljenimi nepravilnostmi.

4.1. Ni izdelanih katalogov podatkov ter nepopoln in neažuren Skupni katalog osebnih podatkov

Najpogostejše nepravilnosti, ki so bile odkrite, se še vedno nanašajo na vodenje katalogov podatkov (15. člen ZVOP-a), posredovanje podatkov iz 1., 2., 4. in 5. katalogov Ministrstvu za pravosodje ter javljanje sprememb v zvezi s tem (16. člen ZVOP-a). Med subjekti, ki kršijo določbe 15. in 16. člena ZVOP-a je še vedno precej državnih organov, sodišč, organov lokalnih skupnosti, javnih zavodov in drugih nosilcev javnih pooblastil. Ob tem je potrebno dodati, da se stanje glede katalogov podatkov kljub temu nekoliko izboljšuje. K temu zlasti pripomorejo tako imenovani preventivni ukrepi inšpektorjev ter neposredna opozorila, katerim smo v preteklosti verjetno posvečali premalo pozornosti. Rezultati preventivnega ukrepanja so se pokazali kot uspešni na področju knjižničarstva in državnega tožilstva RS, pri čemer gre zasluga za izboljšanje stanja na tem področju tudi generalni državni tožilki ter višji inšpektorici za knjižnice.

4.2. Neustrezno zavarovanje osebnih podatkov zaradi pomanjkljivih predpisov v notranjih aktih obdelovalcev osebnih podatkov

Nekateri obdelovalci osebnih podatkov v svojih notranjih aktih še vedno nimajo predpisanih organizacijskih in ustreznih logično tehničnih postopkov in ukrepov za zavarovanje osebnih podatkov (13. in 14. člen ZVOP-a).

Pogosti so tudi primeri, ko so postopki in ukrepi za zavarovanje osebnih podatkov sicer predpisani, vendar pa so predpisi pomanjkljivi ali neustrezni, dogaja pa se tudi to, da zaposleni s predpisi niso seznanjeni. Poleg tega obdelovalci osebnih podatkov v notranjih aktih včasih pozabijo predpisati postopke in ukrepe za zavarovanje osebnih podatkov pri njihovem prenosu (npr. po pošti ali prek telekomunikacijskih omrežij) in uničevanju, ali pa pozabijo predpisati postopke in ukrepe, s katerimi se zagotovi, da je možno tudi pozneje ugotoviti, kdaj so bili posamezni osebni podatki uporabljeni ali vnešeni v zbirko osebnih podatkov in kdo je to storil.

Tudi izvedba fizičnega zavarovanja osebnih podatkov je pogosto neustrezna oziroma

pomanjkljiva. Vzrok za neustrezno oziroma pomanjkljivo fizično zavarovanje osebnih podatkov gre pogosto pripisati pomanjkanju finančnih sredstev, v mnogih primerih pa je razloge za neustrezno zavarovanje potrebno iskati tudi v malomarnem izvajanju.

V zvezi z varstvom in zavarovanjem osebnih podatkov je potrebno opozoriti tudi na pogodbe, s katerimi upravljavci zbirk osebnih podatkov posamezna opravila v zvezi z obdelavo osebnih podatkov poverijo drugim pravnim ali fizičnim osebam, ki so registrirane za opravljanje takšne dejavnosti. Med opravljanjem inšpekcijskega nadzorstva ugotavljamo, da so takšne pogodbe z vidika določb 7. člena ZVOP-a v večini primerov pomanjkljive. Zelo redke so namreč pogodbe, v katerih bi bila dovolj jasno razvidna naročnikova pooblastila v zvezi z obdelavo osebnih podatkov. Še redkeje pa so pogodbe, v katerih so jasno določeni pogoji in ukrepi za zagotovitev varstva osebnih podatkov in njihovega zavarovanja.

4.3. Posredovanje osebnih podatkov nepooblaščenim uporabnikom ter pomanjkljivo evidentiranje posredovanja osebnih podatkov drugim uporabnikom

V obravnavanem obdobju je bilo največ prijav in pritožb posameznikov vloženo ravno zaradi suma posredovanja osebnih podatkov nepooblaščenim uporabnikom. Naše ugotovitve kažejo, da se v zvezi s posredovanjem osebnih podatkov drugim uporabnikom osebnih podatkov v praksi pojavlja tudi največ vprašanj. Poleg nejasnih določb nekaterih zakonov v zvezi s pridobivanjem in posredovanjem osebnih podatkov, se vprašanja po našem mnenju pogosto pojavljajo iz razloga, ker nekateri ne ločijo posredovanja osebnih podatkov iz zbirk osebnih podatkov, od posredovanja oziroma vpogleda v osebne podatke, ki so sestavni del nekega postopka.

Kadar se osebni podatki posredujejo iz zbirk osebnih podatkov (razne evidence, registri, baze podatkov, kartoteke, ipd.) je potrebno pri posredovanju osebnih podatkov dosledno upoštevati 11. člen ZVOP-a, ki določa, da mora upravljavec zbirke osebnih podatkov, če ni predpisano drugače, proti plačilu stroškov posredovanja, posredovati osebne podatke uporabnikom osebnih podatkov, torej tistim pravnim ali fizičnim osebam, ki so za pridobivanje osebnih podatkov pooblaščen z zakonom ali pa s pisno privolitvijo oziroma zahtevo posameznika, na katerega se podatki nanašajo. Osebam, ki za pridobivanje osebnih podatkov niso pooblaščen, se lahko osebni podatki posredujejo samo, če le ti nameravajo uporabljati osebne podatke za statistične ali znanstveno raziskovalne namene, vendar morajo biti v tem primeru posredovani osebni podatki v obliki, ki ne omogoča identifikacije posameznikov.

V praksi se vprašanja, povezana s posredovanjem osebnih podatkov iz raznih zbirk pogosto pojavljajo tudi iz razloga, ker upravljavci zbirk osebnih podatkov ne poznajo zakonskih podlag, ki bi posameznega uporabnika pooblaščale za pridobivanje osebnih podatkov. Zaradi tega bi moral po našem mnenju uporabnik, ki si želi pridobiti določene osebne podatke, v svoji vlogi jasno navesti določbo zakona, ki ga pooblašča pridobivati zahtevane osebne podatke, ali pa k vlogi priložiti pisno zahtevo oziroma privolitev posameznika, na katerega se podatki nanašajo. Če tega ne stori, mora upravljavec zbirke osebnih podatkov od uporabnika osebnih podatkov zahtevati dopolnitev vloge, saj je skladno z določili petega odstavka 11. člena ZVOP-a upravljavec zbirke osebnih podatkov dolžan zagotoviti tudi to, da je možno kasneje ugotoviti, na kakšni podlagi je osebne podatke posredoval drugemu uporabniku.

Ker ZVOP ne predpisuje postopka v zvezi s posredovanjem osebnih podatkov iz zbirk drugim uporabnikom, je v zvezi s posredovanjem osebnih podatkov drugim pravnim ali fizičnim osebam potrebno po našem mnenju subsidiarno uporabljati določbe 179. in 180. člena Zakona o splošnem upravnem postopku, ki določajo postopek za izdajo potrdil in izpiskov iz uradnih evidenc.

Nekoliko drugače kot v primeru posredovanja oz. pridobivanja osebnih podatkov iz zbirk osebnih podatkov, je potrebno postopati pri posredovanju oz. pridobivanju osebnih podatkov, ki so sestavni del raznih postopkov. Za osebne podatke, ki so sestavni del nekega postopka oz. spisa namreč na splošno velja, da takšne osebne podatke lahko pregledujejo, prepisujejo in uporabljajo predvsem tiste osebe, ki so za njihovo uporabo pooblaščen s procesnim zakonom, ki določa pravila, po katerih se vodi posamezen postopek. Procesni zakoni praviloma vedno vsebujejo tudi določbe, ki predpisujejo, kdo in pod kakšnimi pogoji lahko pregleduje in prepisuje posamezne spise. Takšne določbe v procesnih zakonih so npr.: 82. člen Zakona o splošnem upravnem postopku, 150. člen Zakona o pravnem postopku, 59., 73. in 128. člen Zakona o kazenskem postopku ter 87. člen Zakona o prekrških.

Oseba, ki skladno z določili procesnega zakona opravi pregled ali prepis posameznega spisa, se pri tem seveda seznanja tudi z določenimi osebnimi podatki (vpogled v posamezne dokumente in osebne podatke lahko uradna oseba skladno z določbami procesnega zakona tudi zavrne), vendar pa takšna seznanitev z osebnimi podatki še ne pomeni nezakonite uporabe osebnih podatkov, kot si nekateri napačno razlagajo. Za osebne podatke, ki so sestavni del nekega postopka namreč velja, da se lahko uporabljajo predvsem za opravljanje procesnih dejanj v okviru vodenih postopkov oziroma za namene vodenih postopkov. Do zlorabe osebnih podatkov, ki so sestavni del postopka bi lahko prišlo šele tedaj, če bi se osebni podatki uporabili v nasprotju s pravili, ki jih določa procesni ali kakšen drug zakon, kar pomeni, da bi do zlorabe prišlo predvsem v primeru, če bi se osebni podatki uporabili za namene, ki z vodenim postopkom nimajo nobene zveze ali pa, če bi se osebni podatki posredovali osebam, ki z zakonom niso pooblaščen za pregledovanje spisov zadeve.

Pri posredovanju osebnih podatkov drugim uporabnikom iz zbirk osebnih podatkov se večkrat dogaja, da posredovanje osebnih podatkov ni ustrezno evidentirano. ZVOP sicer ne določa načina evidentiranja posredovanja osebnih podatkov drugim uporabnikom osebnih podatkov, vendar pa je iz 11. člena jasno razvidno, da mora upravljavec zbirke osebnih podatkov za vsako posredovanje osebnih podatkov zagotoviti, da je možno pozneje ugotoviti, kateri osebni podatki so bili posredovani ter komu in na kakšni podlagi so bili podatki posredovani. Posledica neustreznega evidentiranja posredovanja osebnih podatkov drugim uporabnikom se kaže v tem, da je posamezniku, na katerega se osebni podatki nanašajo, kljub zakonski dolžnosti pogosto težko posredovati seznam tistih, katerim so bili v določenem obdobju posredovani njegovi osebni podatki, ali pa je takšen seznam nepopoln.

Kadar se opravi pregled spisa oziroma se nekemu posredujejo osebni podatki, ki so sestavni del spisa, je potrebno v spisu vedno narediti zaznamek, iz katerega je razvidno, kdo, kdaj in zakaj je vpogledal v spis ter kateri podatki so mu bili posredovani oziroma katere dokumente iz spisa je preslikal.

V zvezi s posredovanjem osebnih podatkov drugim uporabnikom osebnih podatkov je bi v letu 2002 zaradi preventivnega ukrepanja inšpektorata narejen precejšen napredek na področju zdravstva. V bolnišnicah je bila v preteklosti praksa, da so informatorji v bolnišnicah podatke o tem, kdo leži v bolnišnici ter na katerem oddelku leži posamezni pacient, posredovali komerkoli, pogosto tudi kar preko telefona. Pri posredovanju podatkov se ni beležilo, komu so bili posredovani takšni podatki, poleg tega pa informator niti ni ugotavljal identitete kličočega ali druge osebe, ki se je zanimala za podatke o zdravstvenem stanju pacienta. Ob sprejemu pacienta v bolnišnico so pacienti podpisovali le dovoljenje za posege v telo in anestezijo, niso pa podpisovali nobene izjave, ki bi jo bilo mogoče šteti kot pisno privolitev posameznika za sporočanje njegovih osebnih podatkov drugim osebam, npr. sorodnikom in podobno.

Zgoraj opisano ravnanje bolnišnic je bilo v nasprotju zlasti z določili 4. in 11. člena ZVOP-a ter 53. člena Zakona o zdravniški službi. Iz podatka o tem, na katerem oddelku neke bolnišnice se z osebnim imenom določeni posameznik nahaja, je že mogoče sklepati o njegovem zdravstvenem stanju, pa tudi o posledicah tega stanja, zato v primeru posredovanja oziroma obdelave teh podatkov že lahko govorimo o obdelavi osebnih podatkov, ki bi morala biti glede na občutljivost skladno z določbami 4. člena ZVOP-a posebej označena in zavarovana.

Po opozorilu inšpektorata so v nekaterih bolnišnicah pripravili obrazce izjav oziroma pisnih privolitev posameznika, s katerimi so pacientom dali možnost, da se ob sprejemu v bolnišnico sami odločijo ob tem, komu bolnišnica lahko posreduje podatke o njegovem bivanju v bolnišnici ter komu pacient dovoljuje obiske. Takšne obrazce dobijo v podpis vsi pacienti, razen tistih, ki ob sprejemu v bolnišnico (npr. na urgenco) niso v stanju podpisati takšne izjave.

4.4. Nepoznavanje in kršenje pravic posameznika v zvezi z osebnimi podatki, ki se nanašajo nanj

Po določbah 18. člena ZVOP-a mora upravljavec zbirke osebnih podatkov na zahtevo posameznika:

1. posamezniku omogočiti vpogled v katalog podatkov, vpogled v osebne podatke, ki so vsebovani v zbirki osebnih podatkov in se nanašajo nanj, ter njihovo prepisovanje;
2. posamezniku posredovati izpis osebnih podatkov, ki so vsebovani v zbirki osebnih podatkov in se nanašajo nanj;
3. posamezniku posredovati seznam tistih, katerim so bili v skladu s petim odstavkom 11. člena tega zakona v določenem obdobju posredovani osebni podatki, ki so vsebovani v zbirki osebnih podatkov in se nanašajo nanj;
4. posamezniku omogočiti vpogled v vire, na katerih temeljijo zapisi, ki jih o posamezniku vsebuje zbirka podatkov in metodo obdelave.

Zahteva iz prejšnjega odstavka se lahko vloži pisno ali ustno na zapisnik pri upravljavcu zbirke osebnih podatkov.

Vpogled in prepis osebnih podatkov po 1. točki prvega odstavka 18. člena mora Upravljavec zbirke osebnih podatkov posamezniku omogočiti najkasneje v 15 dneh od dneva, ko je prejel zahtevo, ali pa ga v istem roku pisno obvestiti o razlogih, zaradi katerih vpogleda in prepisa ne bo omogočil.

Izpis iz 2. točke in seznam iz 3. točke prvega odstavka tega člena mora upravljavec zbirke osebnih podatkov posamezniku v 30 dneh od dneva, ko je prejel zahtevo, ali pa ga v istem roku pisno obvestiti o razlogih, zaradi katerih mu izpisa oziroma seznama ne bo posredoval.

Če upravljavec ne ravna po tretjem in četrtem odstavku tega člena, se šteje, da je zahtevo zavrnil.

Izpis iz 2. točke prvega odstavka tega člena ne more nadomestiti listine ali potrdila po predpisih o upravnem ali drugem postopku, kar se označi na izpisu.

V 19. členu ZVOP-a je nadalje določeno, da mora upravljavec zbirke osebnih podatkov na zahtevo posameznika:

1. dopolniti ali popraviti osebne podatke, za katere se ugotovi, da so nepopolni, netočni ali neažurni;

2. izbrisati osebne podatke, za katere posameznik dokaže, da so bili zbrani v nasprotju z določbami tega zakona.

Zahteva iz prejšnjega odstavka se lahko vloži pisno ali ustno na zapisnik pri upravljavcu zbirke osebnih podatkov.

V primeru, ko upravljavec zbirke osebnih podatkov ugotovi, da so osebni podatki nepopolni, netočni ali neažurni, jih mora sam dopolniti ali popraviti in o tem obvestiti posameznika, če z zakonom ni določeno drugače.

Dopolnitev, popravo ali izbris osebnih podatkov mora upravljavec zbirke osebnih podatkov opraviti v 15 dneh od dneva, ko je prejel zahtevo in o tem obvestiti vlagatelja zahteve ali pa ga v istem roku obvestiti o razlogih, zaradi katerih tega ne bo storil.

Če upravljavec zbirke osebnih podatkov ne ravna po četrtem odstavku tega člena, se šteje, da je zahtevo zavrnil.

Stroške v zvezi z dopolnitvijo, popravo in izbrisom osebnih podatkov ter obvestilom nosi upravljavec zbirke osebnih podatkov.

Dopolnitev, poprava ali izbris podatkov upravljavca ne rešuje morebitne kazenske in materialne odgovornosti.

Do kršitev pravic posameznika iz zgoraj citiranega 18. in 19. člena ZVOP-a ter do pritožb zaradi suma kršitve teh pravic prihaja po naših izkušnjah predvsem zaradi nepoznavanja in nerazumevanja določb ZVOP-a, v precej manjši meri pa so pritožbe posledica dejstva, da se upravljavci zbirk osebnih podatkov na vse mogoče načine izmikajo temu, da bi posameznikom omogočili seznanitev z osebnimi podatki, ki jih o njih vodijo v svojih zbirkah.

Posamezniki, ki zahtevajo vpogled, prepis, popravo ali izbris svojih osebnih podatkov, pa tudi odgovorne osebe obdelovalcev osebnih podatkov, pogosto ne razumejo, da se zgoraj citirane določbe 18. in 19. člena ZVOP-a neposredno uporabljajo le v tistih primerih, ko gre za osebne podatke, ki so sestavni del zbirk osebnih podatkov. Kot zbirke osebnih podatkov lahko štejemo predvsem razne registre, evidence, baze podatkov, pa tudi npr. personalne mape ter zdravstvene in druge podobne kartoteke.

Kadar želi posameznik vpogledati ali prepisati osebne podatke, ki se o njem vodijo v nekem spisu (npr. upravnem, pravnem, kazenskem, ipd.) se za pregledovanje ter prepisovanje osebnih podatkov, ki so sestavni del nekega postopka, ne uporabljajo določbe 18. in 19. člena ZVOP-a, marveč določbe tistega procesnega zakona, ki določa pravila, po katerih se vodi posamezen postopek. Kot je že bilo navedeno v 4.3. točki tega poročila, procesni zakoni praviloma vedno vsebujejo tudi določbe, ki predpisujejo, kdo in pod kakšnimi pogoji lahko pregleduje in prepisuje posamezne spise. Takšne določbe v procesnih zakonih so npr.: 82. člen Zakona o splošnem upravnem postopku, 150. člen Zakona o pravnem postopku, 59., 73. in 128. člen Zakona o kazenskem postopku ter 87. člen Zakona o prekrških. Praktično to pomeni, da kadar želi posameznik vpogledati ali prepisati osebne podatke, ki se o njem vodijo npr. v upravnem spisu oziroma so njegovi osebni podatki sestavni del upravnega postopka, mora organ, ki vodi upravni postopek, zahtevo posameznika obravnavati skladno z določili 82. člena Zakona o splošnem upravnem postopku in ne po določbah 18. člena ZVOP-a, kot si posamezniki največkrat napačno predstavljajo. To pomeni, da mora organ, ki vodi upravni postopek, posamezniku omogočiti, da si pod nadzorstvom določene uradne osebe pregleda ali preslika določene dokumente, v primeru zavrnitve posamezne zahteva pa mora

organ izdati sklep, zoper katerega je glede na določbe 82. člena ZUP-a dovoljena posebna pritožba in kasneje seveda tudi upravni spor.

Kadar zahteva posameznik vpogled, prepis, izpis, popravo ali izbris svojih osebnih podatkov iz zbirke osebnih podatkov, lahko v primeru, ko upravljavec zbirke osebnih podatkov ne ugotovi njegovi zahtevi, skladno z določbami 20. in 21. člena ZVOP-a takoj zahteva sodno varstvo. O pritožbi oz. tožbi posameznika, ki meni, da mu upravljavec zbirke osebnih podatkov neupravičeno krši njegove pravice iz 18. in 19. člena ZVOP-a, lahko odloča le Upravno sodišče RS, ne pa tudi inšpektor za varstvo osebnih podatkov, kot si mnogi napačno tolmačijo. Inšpektor lahko ukrepa samo zoper tistega upravljavca zbirke osebnih podatkov, ki v predpisanem roku ni niti ugodil zahtevi posameznika, niti ga v predpisanem roku ni pisno obvestil o razlogih, zaradi katerih njegovi zahtevi ni ugodil.

4.5. Obdelava prekomernih in nepotrebnih osebnih podatkov ter obdelava osebnih podatkov brez ustrezne pravne podlage

Javni sektor (državni organi, organi lokalnih skupnosti in nosilci javnih pooblastil) lahko obdeluje le tiste osebne podatke, za katere je to določeno z zakonom. Pisna privolitev posameznika na področju javnega sektorja zato odpade, razen v primeru, ko nek zakon določa, da se določene vrste osebnih podatkov lahko zbirajo tudi na podlagi pisne privolitve posameznika. To pomeni, da mora zakon (ne izvršilni predpis!), ki predvideva vzpostavitev neke zbirke osebnih podatkov ali kakršno koli drugo obdelavo osebnih podatkov, taksativno določiti, katere vrste osebnih podatkov se lahko obdelujejo. Pri tem je potrebno upoštevati tudi določbe 5. člena ratificirane in objavljene Konvencije o varstvu posameznika glede na avtomatsko obdelavo osebnih podatkov, kjer je med drugim določeno, da osebni podatki, ki se avtomatsko obdelujejo, morajo biti primerni, ustrezni in ne smejo biti pretirani glede na namene, za katere so bili shranjeni.

Za razliko od javnega sektorja, lahko zasebni sektor obdeluje tudi tiste vrste osebnih podatkov, ki v zakonu niso izrecno določene, vendar pa si mora za takšno obdelavo pridobiti ustrezno pisno privolitev posameznika. Takšna zakonska ureditev v praksi pogosto pripelje do izsiljevanja posameznika in prekomernega zbiranja osebnih podatkov, pri čemer inšpektor niti ne more ustrezno ukrepati, saj ZVOP zasebnemu sektorju dopušča obdelavo osebnih podatkov na podlagi pisne privolitve posameznika. Inšpektor nima pravne podlage, na podlagi katere bi lahko presojal, ali gre v konkretni zadevi za obdelavo prekomernih osebnih podatkov oziroma katere vrste osebnih podatkov so odveč glede na namene, zaradi katerih se obdelujejo.

Zasebna podjetja pred sklepanjem raznih pogodb od posameznika zahtevajo, da jim le ta posreduje celo vrsto svojih osebnih podatkov, med katerimi so pogosto tudi takšni, ki za sklenitev posamezne pogodbe ali opravljanje določne dejavnosti sploh niso potrebni. Največ primerov prekomernega zbiranja osebnih podatkov se pojavlja pri sklepanju delovnih razmerij, dajanju kreditov, izdajanju raznih plačilnih kartic ter pri sklepanju naročniških razmerij z operaterji mobilne telefonije. Takšnemu prekomernemu zbiranju osebnih podatkov se lahko posameznik upre le na ta način, da odkloni posredovanje določenih osebnih podatkov oziroma odda nepopolno vlogo, posledica takšne odklonitve pa se lahko pokaže v tem, da ponudnik zavrne vlogo posameznika in si mora posameznik zaradi tega poiskati novega ponudnika ali pa dopolniti svojo vlogo in navesti vse zahtevane osebne podatke.

S 01.01.2003 je stopil v veljavo novi Zakon o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 42/02), ki v smislu varovanja delavčeve zasebnosti glede na dosedanje stanje po našem mnenju pomeni velik korak naprej. Delodajalca k varovanju delavčeve zasebnosti in njegovih osebnih

podatkov zavezujeta 44. in 46. člen zakona, še pomembnejši pa se nam zdi 26. člen, kjer je določeno, da sme delodajalec od kandidata zahtevati le predložitev dokazil o izpolnjevanju pogojev za opravljanje dela. Zelo pomembno se nam zdi, da 26. člen delodajalcu pri sklepanju pogodbe izrecno prepoveduje, da bi od kandidata zahteval podatke o družinskem življenju oziroma zakonskem stanu, podatke o nosečnosti, o načrtovanju družine oziroma druge podatke, če niso v neposredni zvezi z delovnim razmerjem. Pomembne so tudi določbe 46. člena, ki delodajalce omejujejo pri obdelavi delavčevih osebnih podatkov ter jim hkrati nalagajo, da morajo tiste osebne podatke delavcev, za zbiranje katerih ne obstoji več zakonska podlaga, takoj zbrisati in prenehati uporabljati. Na inšpektoratu upamo, da bodo določbe novega Zakona o delovnih razmerjih pripomogle k učinkovitejšemu varstvu delavčeve zasebnosti, kar bomo seveda v letu 2003 preverili tudi v praksi.

V praksi so pogosti primeri, ko se osebni podatki obdelujejo na podlagi nepopolne pisne privolitve posameznika. Pisna privolitev posameznika je v 2. členu ZVOP-a definirana kot podpisana privolitev posameznika, da se določeni podatki o njem obdelujejo za določene namene in ima obliko listine, določila v pogodbi, določila v naročilu, priloge k vlogi ali kakšno drugo obliko v skladu s posebnim zakonom. V 3. členu ZVOP-a je nadalje tudi določeno, da kadar se osebni podatki obdelujejo na podlagi pisne privolitve posameznika, mora biti le ta predhodno pisno seznanjen z namenom obdelave podatkov in še posebej z namenom njihove uporabe in časom shranjevanja. Iz navedenega sledi, da morajo biti iz pisne privolitve posameznika, ki jo upravljavec zbirke osebnih podatkov ponudi v podpis posamezniku, jasno razvidna sledeča dejstva:

- vrste osebnih podatkov, ki se bodo obdelovale (npr.: osebno ime, naslov stalnega ali začasnega bivališča, EMŠO, ...);
- namen obdelave in uporabe določenih osebnih podatkov ter
- čas shranjevanja osebnih podatkov.

Kar zadeva obdelavo osebnih podatkov na podlagi pisne privolitve posameznika velja na tem mestu opozoriti tudi na obdelavo osebnih podatkov za namene pošiljanja propagandnega materiala in raznih ponudb. Vprašanja v zvezi s tem se pogosto pojavljajo pri prodaji izdelkov prek telefona, pri čemer velja poudariti, da dejstvo, da je nekdo prek telefona naročil nek izdelek, za kar je prodajalcu seveda sporočil tudi svoje osebno ime in naslov, prodajalca še ne pooblašča, da osebne podatke kupca vnese v zbirko, ki je namenjena za pošiljanje propagandnega materiala. Kupec je namreč svoje osebne podatke sporočil za to, da bo dobil naročeni izdelek, kar pomeni, da lahko prodajalec njegove osebne podatke uporabi izključno za namene, ki so povezani s konkretnim naročilom. Če si želi prodajalec tako pridobljene osebne podatke vnesti v zbirko, ki je namenjena za pošiljanje propagandnega materiala oz. raznih ponudb, si mora glede na določbe 3. in 9. člena ZVOP-a za takšen način uporabe osebnih podatkov pridobiti pisno privolitev posameznika. To lahko stori na več načinov in sicer tako, da kupcu npr. ob dobavi izdelka posreduje v podpis obrazec s pisno privolitvijo posameznika, da obrazce objavi v javnih glasilih in kupce pozove, da mu pošljejo izpolnjene obrazce, ipd.

Podobno velja tudi za zbirke osebnih podatkov, ki so namenjene za pošiljanje vabil na kulturne, športne in druge podobne prireditve. Tudi tu namreč velja, da si mora upravljavec zbirke osebnih podatkov za vzpostavitev takšne zbirke osebnih podatkov pridobiti pisne privolitve posameznikov.

Kadar se osebni podatki obdelujejo za namene pošiljanja ponudb, propagandnega materiala, raznih vabil ipd., mora imeti posameznik vedno možnost, da na enostaven način prekliče svojo privolitev za uporabo osebnih podatkov v takšne namene.

4.6. Predolgotrajno shranjevanje osebnih podatkov

V 10. členu ZVOP-a je določeno, da se smejo osebni podatki shranjevati in uporabljati le toliko časa, dokler je to potrebno za doseg namena, zaradi katerega so bili obdelovani. Po izpolnitvi namena shranjevanja je potrebno osebne podatke izbrisati ali blokirati, razen, če z zakonom za posamezne vrste osebnih podatkov ni določeno drugače.

Kljub po našem mnenju dovolj jasnim določilom 10. člena ZVOP-a v zvezi s časom shranjevanja osebnih podatkov, se v praksi pogosto postavljajo vprašanja o tem, koliko časa se posamezni osebni podatki lahko hranijo oziroma kdaj in kako je osebne podatke potrebno uničiti. Ker se v zvezi s tem na inšpektorat pogosto obračajo tako obdelovalci osebnih podatkov, kot tudi posamezniki, želimo v izogib prihodnjim nejasnostim in morebitnim kršitvam 10. člena ZVOP-a podati kratko pojasnilo v zvezi s tem:

- Kadar se osebni podatki obdelujejo na podlagi zakona, mora biti v zakonu jasno določeno, koliko časa se osebni podatki lahko hranijo. Po preteku v zakonu določenega časa je osebne podatke potrebno izbrisati, ne sme pa se osebnih podatkov izbrisati v tistih primerih, ko je v zakonu določeno, da je po preteku rokov hrambe potrebno osebne podatke arhivirati, arhivirani podatki pa se lahko uporabljajo skladno z določili Zakona o arhivskem gradivu. Takšno določbo vsebuje npr. 64. člen Zakona o policiji.
- Kadar se osebni podatki obdelujejo na podlagi pogodbenega razmerja, se lahko podatki hranijo toliko časa, kolikor je to potrebno za izpolnjevanje pogodbenih obveznosti oziroma dokler je to potrebno zaradi uveljavljanja pravic iz pogodbenega razmerja. Ko je prej navedeni namen dosežen, je potrebno podatke izbrisati, razen v primeru, ko še niso potekli roki, ki jih v zvezi z shranjevanjem določene dokumentacije (npr. računov) določajo Slovenski računovodski standardi ali davčna oziroma neka druga zakonodaja.
- Kadar se osebni podatki obdelujejo na podlagi pisne privolitve posameznika, mora biti posameznik glede na določbe 3. člena ZVOP-a že pred začetkom obdelave osebnih podatkov pisno seznanjen tudi s časom shranjevanja osebnih podatkov, iz česar je mogoče zaključiti, da mora biti čas shranjevanja razviden že iz pisne privolitve posameznika.

Ob tem dodajamo, da mora biti čas shranjevanja osebnih podatkov v posamezni zbirki v vsakem primeru jasno razviden iz 9. točke kataloga osebnih podatkov, kar upravljavci zbirke podatkov v praksi pogosto pozabljajo.

K vsemu navedenemu velja dodati, da je tudi pri brisanju osebnih podatkov ter pri uničevanju nosilcev osebnih podatkov potrebno zagotoviti ustrezno zavarovanje, da se ne bo dogajalo, da bi se neuničeni nosilci osebnih podatkov znašli v koših za smeti ali na deponiji odpadnega papirja, ko kot se je to v praksi že večkrat zgodilo.

4.7. Neusklajenost področne zakonodaje z določbami ZVOP-a

Po zaslugi sklepov Vlade Republike Slovenije z dne 15.04.1999 in 17.05.2001, s katerimi je vlada ministrstva zadolžila, da v okviru svojega delovnega področja preverijo usklajenost področnih zakonov z določbami ZVOP-a ter v sodelovanju s pristojno službo Ministrstva za pravosodje pripravijo ustrezne rešitve, se je usklajenost področnih zakonov z določbami ZVOP-a glede na prejšnja leta precej izboljšala. Hkrati opažamo, da ministrstva pri pripravi tistih zakonskih osnutkov, ki predpisujejo tudi obdelavo osebnih podatkov na posameznem področju, k sodelovanju praviloma vedno pritegnejo tudi pristojno službo Ministrstva za pravosodje oziroma Inšpektorat za varstvo osebnih podatkov, zaradi česar so novo sprejeti zakoni praviloma vedno usklajeni tudi z določbami ZVOP-a.

Kljub precejšnemu izboljšanju usklajenosti področne zakonodaje z določbami ZVOP-a ugotavljamo, da nekateri zakoni po našem mnenju še vedno niso dovolj usklajeni z določbami ZVOP-a, saj premalo natančno določajo obdelavo osebnih podatkov. Kot je bilo že rečeno, mora zakon, ki predpisuje obdelavo osebnih podatkov na posameznem področju, med drugim tudi določno opredeliti, kateri osebni podatki se smejo obdelovati ter za kakšen namen jih je dovoljeno uporabljati, pri čemer je potrebno upoštevati, da se smejo obdelovati le tisti osebni podatki, ki so primerni in nujno potrebni za uresničitev zakonsko opredeljenega namena.

Zaradi pogostokrat nejasnih določb v zvezi z obdelavo osebnih podatkov, kar velja še zlasti za določbe v zvezi s posredovanjem osebnih podatkov drugim uporabnikom, se upravljavci zbirk osebnih podatkov in uporabniki osebnih podatkov zelo pogosto obračajo na inšpektorat ter nas prosijo za mnenja in tolmačenja posameznih določb. Pri tem jih zlasti zanima, ali posameznemu uporabniku lahko posredujejo osebne podatke, ter katere osebne podatke mu lahko posredujejo. Kadar so zakonske določbe nejasne, je takšno neobvezno mnenje zelo težko napisati, in bi bilo nemalokrat bolje, da bi se zahtevala obvezna razlaga določb posameznega zakona. Kot primer nejasne določbe zakona v zvezi s posredovanjem osebnih podatkov javnosti navajamo tretji odstavek 53. člena Zakona o javnih financah (Uradni list RS, št. 79/99 in 110/02), ki določa le to, da so podatki o dodeljenih sredstvih iz drugega odstavka tega člena javni, pri čemer se v praksi postavlja vprašanje, kateri osebni podatki o prejemnikih sredstev se lahko sporočajo javnosti: ali je to le osebno ime ter višina in vrsta državne pomoči, ali pa se lahko ob tem posredujejo tudi točni naslovi oseb, ki so prejele državno pomoč? Glede na to, da je v marcu 2003 pričel veljati Zakon o dostopu informacij javnega značaja predvidevamo, da se bo število vprašanj v zvezi z dopustnostjo posredovanja osebnih podatkov javnosti še povečalo.

5. DELOVNI NAČRTI INŠPEKTORATA ZA VARSTVO OSEBNIH PODATKOV ZA LETO 2003

Po naših ugotovitvah se stanje varstva osebnih podatkov v Republiki Sloveniji iz leta v leto izboljšuje. V obravnavanem obdobju se je število prijav in pritožb v zvezi s sumom kršitev določb ZVOP-a glede na prejšnja leta sicer nekoliko povečalo, vendar pa pri obravnavi le teh ter pri opravljanju preventivnega nadzora nismo ugotovili povečanja kršitev glede na prejšnja leta. Povečanje števila prijav in pritožb ter bistveno povečanje števila vprašanj, s katerimi se posamezniki ter obdelovalci osebnih podatkov vsakodnevno obračajo na inšpektorat, kažejo na dejstvo, da se obdelovalci osebnih podatkov pa tudi posamezniki vedno bolj zavedajo pomena varstva osebnih podatkov.

Na splošno lahko rečemo, da smo pglavitne cilje inšpektorata glede na razpoložljiva finančna sredstva ter zlasti glede na majhno število zaposlenih dokaj uspešno realizirali. Kljub temu z obstoječim stanjem varstva osebnih podatkov v Republiki Sloveniji še ne moremo biti povsem zadovoljni. Podobno, kot v preteklih obdobjih, tudi ugotovitve obravnavanega obdobja kažejo na to, da so nepravilnosti in kršitve določb ZVOP-a v Republiki Sloveniji v večini primerov še vedno posledica nezadostnega poznavanja oziroma nerazumevanja posameznih določb ZVOP-a, kar seveda pomeni, da bo izobraževanju oseb, ki imajo pri vsakdanjem delu opravka z osebnimi podatki, v prihodnosti potrebno nameniti precej več pozornosti, kot doslej. Zaradi tega se bomo delavci inšpektorata tudi v prihodnje pozitivno odzivali na vabila za sodelovanje na raznih predavanjih, konferencah, seminarjih, posvetih in sestankih, kjer se bo obravnavala problematika varstva osebnih podatkov.

Delo Inšpektorata za varstvo osebnih podatkov bo tudi v letu 2003 usmerjeno predvsem v opravljanje inšpekcijskega nadzora nad izvajanjem določb Zakona o varstvu osebnih podatkov, saj je le to ena od temeljnih nalog inšpektorata. V okviru inšpekcijskega nadzora se bodo prednostno obravnavale prijave, pritožbe, sporočila in druge vloge, v katerih je izražen sum kršitve zakona, pri čemer upamo, da nam bo ostalo dovolj časa tudi za povečanje obsega preventivnega inšpekcijskega nadzora in ukrepanja predvsem pri upravljavcih zbirk osebnih podatkov s področja zdravstva, pravosodja, državne uprave, lokalne samouprave, vzgoje in izobraževanja, knjižničarstva ter kadrovske evidenc.

Poleg opravljanja inšpekcijskega nadzora bo inšpektorat tudi v prihodnje skrbel za enotno uresničevanje ukrepov na področju varstva osebnih podatkov ter sodeloval z ministrstvi in drugimi organi pri pripravi predpisov s področja varstva osebnih podatkov. Hkrati bomo še naprej odgovarjali na vsa vprašanja posameznikov, podjetij in institucij ter pripravljali mnenja, ki so povezana s konkretnimi problemi, ki se nanašajo na varstvo osebnih podatkov.

Na mednarodnem področju bo inšpektorat tudi v bodoče aktivno sodeloval pri pripravi skupnih osnov in posameznih dokumentov varstva osebnih podatkov v Evropski uniji, Svetu Evrope in NATU, pri čemer pričakujemo, da se bo to sodelovanje po vstopu Slovenije v EU in NATO še povečalo.

Da bi zastavljene cilje lahko uspešno realizirali in s tem posledično izboljšali tudi stanje na področju varstva osebnih podatkov v Republiki Sloveniji, bi bilo po našem mnenju potrebno čimprej zaposliti vsaj še enega inšpektorja. Kod že rečeno, sta na inšpektoratu zaposlena le dva inšpektorja. To bi bilo za obravnavo prijav ter pritožb, ki jih v zvezi z sumom kršitev določb ZVOP-a na inšpektorat posredujejo prizadete osebe sicer dovolj, saj pri obravnavi takšnih prijav ne beležimo zaostankov, poleg tega pa inšpektorjema ostane tudi nekaj časa za opravljanje takoimenovanega preventivnega inšpekcijskega nadzora. Žal pa je časa, ki ostane za opravljanje preventivnega inšpekcijskega nadzora iz leta v leto manj. Upoštevati je namreč potrebno, da oba inšpektorja poleg opravljanja neposrednega inšpekcijskega nadzora opravljata tudi precej drugih nalog, opravljanje teh drugih nalog pa nam jemlje iz leta v leto več časa. Med naloge, katerih obseg se iz leta v leto povečuje, spadajo predvsem vsakodnevno podajanje mnenj in odgovorov v zvezi s konkretnimi vprašanji varstva osebnih podatkov, aktivnosti inšpektorata na mednarodnem področju, sodelovanje z ministrstvi pri pripravi predpisov s področja varstva osebnih podatkov ter sodelovanje z ministrstvi in drugimi organi in organizaciji glede vseh ostalih vprašanj, ki so pomembna za varstvo osebnih podatkov.

Pripravil:

Jože BOGATAJ, glavni inšpektor za varstvo osebnih podatkov